

52

Colectia **POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE**

A. CONAN DOYLE

DOUĂ AVENTURI ALE LUI
Sherlock Holmes

EDITATĂ
DE REVISTA

**ȘTIINȚA
TEHNICĂ**

AVENTURA BĂRBATULUI CU GURA STRÎMBĂ

Isa Whitney, fratele răposatului Elias Whitney, doctor în teologie, director al Colegiului Teologic Sf. Gheorghe, era opiomani. Deprinsese acest viciu, după cîte mi-au ajuns la urechi, dintr-un capriciu prostesc, încă de pe vremea cînd se afla la colegiu, din pricină că citise descrierea lui De Quincey a visurilor și senzațiilor sale de fumător de opium. Atunci își imbibase tutunul cu laudanum, vrînd să încerce și el aceleași senzații și descoperise, ca și atîția alții, că acest nărav e mai ușor de deprins decît de lăsat; ani în șir a continuat să fie robul acestui drog, lucru pe care rudele și prietenii săi îl priveau cu un amestec de groază și milă. Îl văd și acum pancă, străveziu și gălbejit la față, cu pleoapele atîrînd și pupilele micșorate de tot, ghemuit într-un fotoliu — o epavă, o ființă nobilă ruinată.

Intr-o seară, era prin iunie 1889, se auzi clopoțelul sunînd, cam pe la ceasul cînd te toropește somnul și căscînd ți-arunci ochii la ceas. M-am îndreptat în scaun, iar nevastă-mea a lăsat să-i cadă lucrul de mină în poală cu o nutră dezamăgită.

— Încă un pacient! spuse ea. O să trebuiască să pleci iar.

Am mormăit ceva, pentru că abia mă întorsesem acasă, după o zi istovitoare. Am auzit ușa deschizîndu-se, cîteva cuvinte schimbate în fugă și apoi pași grăbiți pe linoleum. Ușa camerei în care ne aflam s-a deschis înlăturî lăsînd să intre o doamnă înfășurată într-o mantie întunecată și cu un vâl negru care îi acoperea fața.

— Vă rog să mă iertați pentru că am îndrăznit să vin atît de firziu, începu ea. Apoi deodată, pierzîndu-și cumpătul, se repezi înaintea și, aruncîndu-și brațele de gitul nevastă-mi, hohoti de plîns pe umărul ei. Ah, vai! Cît sint de amărită! se jeliu ea. Am atîta nevoie de ajutor!

— Doamne, spuse nevastă-mea ridicîndu-i vâlul, dar e Kate Whitney! Vai, cum m-ai speriat, Kate! Nu te-am recunoscut deloc cînd ai intrat.

— Nu știam ce să fac, așa că am venit drept la tine.

Așa se întimpla întotdeauna. Oamenii care aveau vreun necaz veneau la nevastă-mea ca puii la cloșcă.

— Foarte bine. Acum să-ți dăm pușin vin cu apă, iar tu așează-te aici și spune-ne tot, de-a fir-a-păr. Sau preferi să-l trimiț pe James la culcare?

— A, nu, nu. Am nevoie și de sfatul și de ajutorul doctorului. E vorba de Isa. N-a mai dat pe acasă de două zile. Sint din cale afară de speriată din pricina lui!

Nu era prima dată cînd ne vorbea de năravul soțului ei, mie ca doctor, iar nevastă-mi mele ca unei vechi prietene și colege de școală. Am încercat s-o mingîiem și să-i alinăm mîhnirea cu vorbele

cele mai potrivite pe care le-am putut găsi. Știa oare unde se afla bărbatul ei? I-l puteam aduce înapoi? Se părea că da. Avea înfățișare sigură că în ultima vreme, cînd îl cuprîndea patima, se ducea la o tavernă din capătul răsăritean al City-ului, unde se fuma opium. Pînă acum orgiile lui nu ținuseră niciodată mai mult de o zi, și seara se întorcea întotdeauna acasă sleit de puteri și tremurînd din tot trupul. De data aceasta, însă, accesul dura de 48 de ore, și fără îndoială că zăcea printre scursurile societății sorbind otrava sau dormind sub influența ei. Era sigură că putea fi găsit la „Lingoul de aur” din ulicioara Upper Swandamlane. Dar ce putea ea să facă? Cum ar fi putut ea, o femeie tină și sficoasă, să-și croiască drum pînă într-o speluncă de felul acesteia, ca să-și smulgă bărbatul din mijlocul ticăloșilor cu care se înhăitase?

Asta era situația și bineînțeles că nu exista decît o singură soluție. M-a întrebat dacă n-aș putea s-o însoțesc pînă acolo, iar apoi, răzgîndindu-se, a zis că la ce bun să mai vină cu mine? Eu eram medicul curant al lui Isa Whitney și ca atare aveam oarecare influență asupra lui. Mă descurcam mai bine chiar dacă mă duceam singur. I-am dat atunci cuvîntul de onoare că o să i-l trimit acasă cu trăsura pînă în două ceasuri, dacă era într-adevăr de găsit la adresa pe care mi-o dăduse. Așa că peste zece minute părăsisem deja fotoliul și salonașul meu confortabil, gonind cu birja spre partea de răsărit a orașului. Aveam o misiune ciudată, după cîte mi se părea, deși numai viitorul a putut să-mi arate cît de ciudată avea să fie cu adevărat.

Prima etapă a aventurii mele n-a prezentat însă mari neajunsuri. Upper Swandamlane e o stradă prăpădită, ascunsă în dosul docurilor înalte, înșiruite de-a lungul țărmului de nord al Tamisei, la est de podul Londrei. Între un birf popular și o circumă, am găsit taverna căutată. Ca să ajungi la ea, trebuia să cobori cîteva trepte, după care dădeai de o spărtură sumbră în zid, ce aducea mai mult cu gura unei peșteri. Poruncindu-i birjarului să aștepte, am coborît scările scobite de atîta umblet de oameni beți și, la lumina unui opaiț ce pîlîia deasupra ușii, am dibuît clanța, apoi am intrat într-o încăpere lungă și joasă, în care puteai tăia cu cuțitul fumul roșiatic de opium. De jur împrejur erau înșirate paturi de lemn ca pe un vas de emigranți.

La lumina slabă din odaie abia puteai desluși trupuri care zăceau în atîtuțînă neînchipuit de ciudate, cu umerii încovoiați, cu genunchii strînși la piept, cu capetele răsturnate pe spate și cu bărbile împungînd aerul; doar ici-colo cite un ochi searbăd și stîns se întorcea către noul venit. Cerculețe roșii de lumină licăreau printre umbrele negre, aci mai viu, aci mai șters, după cum pîlîia otrava arzîndă în găoacea lulelelor de metal. Cej mai mulți zăceau în tăcere; unii mormăiau ceva pentru sine, iar alții vorbeau laolaltă cu un glas ciudat — înăbușit și monoton. Bițguiele lor aveau izbucniri năvalnice, pentru ca apoi să se piardă deodată în tăcere, fiecare murmurîndu-și gîndurile și luînd prea puțin în seamă cuvintele celui de alături. La capătul celălalt al odăii, la gura unei vetre mici cu țaratic de mangan, un bătrîn înalt și uscățiv stătea pe un scaunel cu trei picioare, cu bărbia rezemată în pumni, cu coatele pe genunchi, cu privirea pierdută în flăcările focului. La intrarea

mea, un servitor malaiez, cu fața ca de ceară, se repezise să-mi aducă o pipă și o doză de opium, pofindu-mă acum către un culcuș gol.

— Mulțumesc, n-am venit să stau, l-am lămurit eu. E pe-aici un prieten de-al meu, domnul Isa Whitney, cu care aș vrea să vorbesc. Din dreapta mea se auzi o mișcare bruscă urmată de un icnit. Incercînd să străpung infunericul difuz, am deslușit privirea lui Whitney așintită asupra mea. Era livid, istovît, zbirlit și murdar.

— Dumnezeuule, e Watson! exclamă el.

Reacția drogului îl adusese într-o stare de plins, cu toți nervii cuprinși de un tremur spasmodic.

— Ascultă, Watson, cit e ceasul?

— Aproape unsprezece.

— Și ce zi?

— Vineri, 19 iunie.

— Doamne, Dumnezeu! Credeam că-i miercuri. Sigur că e miercuri. Ce-ți veni să mă sperii? Se prăbuși cu fața în miini și începu să plîngă-n hohote pe tonuri înalte, neomenești.

— Ascultă, omule, ți-am spus că-i vineri. Nevastă-ta te așteaptă de două zile. Ar trebui să-ți fie rușine.

— Păi chiar imi e. Dar nu se poate, Watson, te-ai zăpăcit. Nu sînt aici decît de cîteva ceasuri. Am fumat doar trei pipe, poate patru sau, știu și eu, poate mai multe. Dar vin acasă cu tine. Nu vreau s-o sperii pe Kate, pe micuța mea Kate. Dă-mi mina! Ai o birjă?

— Da, mă așteaptă.

— Atunci plec cu ea. Dar probabil că trebuie să plătesc mai întii. Vezi te rog cit datorez, Watson. Sînt cam dărimat. Nu sînt în stare să fac nimic singur.

M-am strecurat printre cele două șiruri de culcușuri ținîndu-mi respirația ca să nu trag în piept fumul uricios al drogului care îndobitocșește oamenii și l-am căutat pe patron. Trecînd pe lingă bătrînul uscățiv din fața vetrei cu mangal, am simțit deodată că mă trage cineva de cămașă și o voce joasă mi-a șoptit în ureche: „Treci pe lingă mine și apoi întoarce-te și privește-mă”. Am auzit aceste vorbe foarte deslușit. M-am uitat în jos. Nu putea să le fi rostit decît bătrînul de lingă mine și totuși el era la fel de țeapăn ca și pină atunci, cufundat în gînduri, din cale-afară de slab, zbircit tot, girbovit sub povara anilor. Pipa de opium îi atirna între genunchi, de parcă i-ar fi scăpat dintre degete din cauza istovellii și plictisului. Am făcut cîteva pași și m-am întors să mă uit. Cu greu mi-am putut înăbuși un strigăt de uimire. Se întorsese astfel încît nu-l puteam vedea decît eu. Trupul i se împlînise, zbirciturile dispăruseră ca prin farmec, ochii triști își recăpătaseră flacăra arzătoare și acolo lingă foc stătea rizind de surprinderea mea — Sherlock Holmes în persoană. Mi-a făcut un semn discret să mă apropii și îndată, cînd s-a întors iarăși pe jumătate către cei din tavernă, și-a recăpătat poza senilă de bătrîn ramolit căruia îi atirna buza de jos.

— Holmes, i-am șoptit eu, ce Dumnezeu faci aici în spelunca asta?

— Poți să vorbești și mai încet, mi-a răspuns el, că am urechi foarte bune. Dacă ai fi așa de amabil să-i faci vînt idiotului ăla de prieten al tău, mi-ar face mare plăcere să stau puțin la taifas cu tine.

— Mă așteaptă birja afara.

— Atunci lă te rog bine și trimite-l acasă cu ea. Cred că poți să ai încredere în el : pare prea frint ca să mai facă vreun bucluc. Te-aș mai sfătui să trimiți prin birjar un bilețel nevastei tale și să-i spui că ți-ai legat soarta de a mea. Apoi te rog să mă aștepți afară, unde am să te găsească în cinci minute.

Mi-era tare greu să-i refuz lui Sherlock Holmes vreo rugămintă, deoarece era întotdeauna deosebit de precis și își vorbea cu un calm de stăpîn. Simțeam pe de altă parte că, o dată Whitney urcat în birjă, misiunea mea era practic încheiată ; cît despre rest, nu-mi puteam dori nimic mai bun decît să-l însoțesc pe prietenul meu într-una din acele aventuri cu totul neobișnuite, de care viața lui era plină. Peste cîteva minute, terminasem de scris biletul, plătisem nota lui Whitney și-l condusesem la trăsură. O văzui îndepărtîndu-se prin beznă. Curînd, din taverna fumătorilor de opium ieși o siluetă bătrînicioasă. Alăturîndu-mă ei, mă aflam împreună cu Sherlock Holmes. A mai mers vreo două străzi cu spatele încovoiat și cu pași nesiguri. Apoi, aruncînd repede o privire în jur, s-a îndreptat și a izbucnit într-un hohot de ris sănătos.

— Sper, Watson, că nu-ți inchipui că am adăugat patîma opiului la injecțiile cu cocaină și la celelalte mici slăbiciuni despre care ai avut bunătața să-mi dai sfaturi medicale ?

— Bineînțeles că am fost surprins să te găsească acolo.

— Dar nu mai surprins decît am fost eu cînd am dat cu ochii de tine.

— Venisem să caut un prieten.

— Și eu să caut un dușman.

— Un dușman ?

— Da, unul dintre dușmanii mei firești sau, cum să zic, dintre victimele mele firești. În două vorbe, Watson, sînt în plină anchetă, un caz cu totul remarcabil, ale cărui îțe speram să le găsească în hoinărele fără căpătii ale acestor bețivani vicioși... Dacă aș fi fost recunoscut în taverna aceasta deochiată, viața mea n-ar mai fi prețuit nici cît o ceapă degerată, pentru că m-am mai slujit de acest local pentru scopurile mele și ticălosul de marinăr indian, patronul, mi-a jurat răzbunare. În spatele clădirii, aproape de colțul docului Paul, se află o trapă, care ar putea spune multe povești sinistre despre lucrurile care au căzut prin ea în nopți fără lună.

— Lucruri ! Nu cumva vrei să spui trupuri omenеști ?

— Ba chiar așa, Watson dragă. Am fi bogați dacă am avea cîte o mie de lire pentru fiecare nenorocit care a fost lichidat în spelunca asta. E cea mai deochiată capcană pentru oameni de pe tot malul fluviului și mă tem că Neville St. Clair a intrat în ea și îi nu o va mai părăsi niciodată. Cam pe aici trebuie să fie trapa ! Își puse degetele arătătoare între dinți și fluieră ascuțit. Din depărtare, un fluierat asemănător răspunse acestui semnal, după care se auzi curînd zgomot de roți și tropot de copite pe caldarîm.

— Și-acum, Watson, spuse Holmes în momentul în care din întuneric se iveau un docar cu roțile înalte și cu felinare de o parte și de alta, ca două fiși de lumină galbenă, vii cu mine, nu ?

— Dacă-ți pot fi de vreo folos.

— A, un tovarăș de încredere e întotdeauna de folos. Și cu atât mai mult un cronicar. Odaia mea de la The Cedars are două paturi.

— The Cedars ?

— Da, așa se cheamă vila domnului St. Clair. Locuiesc acolo în timpul cercetărilor.

— Dar unde-i asta ?

— Aproape de Lee, în Kent. Ne așteaptă o călătorie de șapte zile.

— Dar nu pricep nimic.

— Bineînțeles, curind însă o să știi totul. Hai, saltă-te sus ! E-n regulă, John, nu mai avem nevoie de dumneata. Uite o jumătate de coroană. Caută-mă miine pe la unsprezece. Așa, lasă-i friul liber ! La revedere ! Plesni calul cu biciul și o luarăm iute din loc prin șirul nesfârșit de străduțe întunecate pe care nu vedeai țipenie de om. Cu timpul se mai lărgiră și traversarăm în goană un pod larg cu balustradă peste fluviul care-și purta lenes apele întunecate. De partea cealaltă a podului, același labirint de străduțe. Liniștea o curmău doar din când în când pașii apăsați și ritmici ai poliștului sau cintecele și țipele vrenor cheflii întirziată. Un vâl de nori plutea alene pe cer și ici-colo prin spărturile lor licărea cite o stea. Holmes mina calul în tăcere, cu capul plecat în piept. Eu însă stăteam alături de el arzînd de nerăbdare să aflu despre ce fel de cercetări era vorba, de vreme ce-l puneam la așa grea încercare, fiindu-mi teamă totuși să-i tulbur șirul gândurilor. După ce am străbătut vreo citeva zile și am ajuns pe la marginea brului de vile periferice, s-a scuturat deodată, a dat din umeri și și-a aprins pipa, cu înfățișarea omului mulțumit că acționează cum nu se poate mai bine.

— Ai un mare dar al tăcerii, Watson, mi-a zis el în cele din urmă. Asta te face un tovarăș de neprețuit. Pe cuvîntul meu de onoare, e mare lucru pentru mine să am pe cineva cu care să vorbesc, pentru că propriile mele gânduri nu sînt cine știe ce plăcute. Mă întrebam totmai ce i-aș putea spune acestei dudușe nostime cînd mă va întîmpina astă seară la ușa.

— Uîți, se vede, că habar n-am despre ce e vorba.

— Abia am să am timp să-ți expun cazul înainte de-a ajunge la Lee. Pare neînchipuit de simplu și totuși nu știu cum se face că nu găsesc de unde să-l apuc. Sînt nenumărate ițe, fără indoială, dar nu pot prinde nici una. Acum am să-ți explic lucrurile limpede și pe scurt, dragă Watson, și poate că tu ai să zărești vreo scînteie acolo unde eu nu văd decît bezna.

— Dă-i drumul atunci !

— Ei bine, cu vreo cîțiva ani în urmă, ca să fiu mai exact, în mai 1884, a venit la Lee un gentleman pe nume Neville St. Clair, care părea să fie putred de bogat. A cumpărat o vilă spațioasă, a aranjat curtea și grădina cu multă artă, trăind în genere pe picior mare. Înceful cu încetul, și-a făcut mulți prieteni printre vecini, și în 1887 s-a căsătorit cu fiica unui berar din împrejurimi, de la care are pînă acum doi copii. Nu se ocupa cu nimic precis, dar avea acțiuni la mai multe societăți, așa că dimineața se ducea întotdeauna la Londra, întorcîndu-se în fiecare seară din Cannon Street cu trenul de 5,14. Domnul St. Clair are acum treizeci și șapte de ani, e în genere cumpătat, un bărbat bun, un tată foarte iubitor și un om pe care toate cunoștințele lui îl au la inimă. Aș putea să adaug că totalul datorțiilor lui se ridică — după cite am putut afla — doar la 88 lire și 10 șilingi, pe cînd contul lui la banca Capital and Counties e de 220 lire. Prin urmare, n-avem nici un motiv să presupunem că încurcături bănești i-au putut împovăra cugetul. Lu-nea trecută, domnul Neville St. Clair a plecat la Londra ceva mai de-

vreme decît de obicei, spunînd înainte de a porni că are de îndeplinit două treburi importante și că o să-i aducă băiețelului său niște cuburi. Acum, printr-o simplă întimplare, nevasta lui a primit în aceeași luni, la scurtă vreme după plecarea lui, o telegramă, care o înștiința că un pachet de mare valoare, pe care îl aștepta de multă vreme, sosise pe numele ei la birourile societății Aberdeen Shipping Company. Acum, dacă cunoști bine Londra, îți vei aduce aminte că birourile acestei societăți se află în Fresno Street, care se desparte din Upper Swandamlane, unde m-ai găsit pe mine astă-seară. Doamna St. Clair a luat masa de prînz, s-a dus în City, a făcut cîteva cumpărături, a trecut pe la biroul societății, a ridicat pachetul și exact la ora 4,35 după-amiază se îndrepta pe Swandamlane spre gară. M-ai urmărit cu atenție, ai înțeles totul ?

— E cum nu se poate mai limpede.

— Poate că-ți mai aduci aminte ce zăduf a fost luni ; doamna St. Clair mergea încet, uitîndu-se în toate părțile și trăgînd nădejdea să zărească vreo birjă, deoarece nu-i plăcea deloc strada pe care se afla. În timp ce cobora astfel pe Swandamlane a auzit deodată o exclamație sau un strigăt și a înmărmurit cînd și-a văzut bărbatul privînd-o și, după cum i s-a părut ei, făcîndu-i semn de la o fereastră aflată la etajul unei clădiri. Fereastra era deschisă și i-a văzut deslușit fața, grozav de tulburată, după spusele ei. El îi făcea semne desperate cu mina și apoi a dispărut atît de brusc de la fereastră, încît ei i s-a părut că a fost tras înapoi de o forță careia nu i s-a putut împotrivi. Un amănunt ciudat, pe care ochiul ei ager de femeie nu l-a scăpat, a fost că deși purta tot haina de culoare închisă cu care plecase de acasă, n-avea nici guler, nici cravată.

Convînsă că i s-a întîmplat ceva rău, s-a repezit pe scări în jos — pentru că această casă nu era alta decît spelunca fumătorilor de opium în care m-ai găsit astă-seară — și, trecînd în goană prin încăperea din față, a încercat să urce scara care duce la etaj. Chiar la picioarele scării însă a dat nas în nas cu ticălosul de marinăr indian de care ți-am pomenit. El a împins-o înapoi și, cu ajutorul unui danez care slujește acolo, a aruncat-o în stradă. Covîrșită de indoială și de temeri înnebunitoare, a alergat în jos pe ulicioară și un noroc nemaipomenit a făcut să întilnească în Fresno Street cîțiva comisari și un inspector care se duceau să-și ia în primire posturile. Inspectorul, împreună cu doi polițiști au însoțit-o la casa amintită și, în ciuda împotrivirii neînțetate a patronului, și-au croit drum către camera în care fusese văzut ultima dată domnul St. Clair. Aici însă nici o urmă a acestuia. De fapt, la caful de sus a fost găsit doar un biet schilod cu înfățișare hidoasă, aciuat pare-se acolo. Atît el cît și marinărul indian au jurat pe toți dumnezeii că în tot cursul după-amiezii nu mai fusese nimeni altcineva în odaia din față. Dezmințirea lor era așa de hotărîtă, încît inspectorul a început să șovăie și era cît pe-aci să ajungă la concluzia că doamna St. Clair se înșelase — cînd aceasta se repezi deodată țîpînd la o cutie mică de brad de pe masă și-i smulse nerăbdătoare capacul. Dinăuntru au căzut, răspîndindu-se pe jos, niște cuburi : era tocmai jucăria pe care domnul St. Clair promisese s-o cumpere copilului său.

Această descoperire și stînjeneala vădită pe care a manifestat-o schilodul l-au făcut pe inspector să-și dea seama că e ceva grav la mijloc. S-au cercetat cu grijă toate odăile și rezultatele anchetei au indicat o crimă îngrozitoare. Odaia din față era mobilată simplu,

ca un salonaș, și dădea într-un mic dormitor, de la fereastra căruia se vedea spatele docului. Între clădirea aceasta și fereastra dormitorului se afla o fișie îngustă de pământ uscat la ora refluxului, dar acoperită de cel puțin patru picioare de apă când fluxul ajunge la maximum. Fereastra dormitorului e largă și se deschide de jos în sus. Cercetările au indicat urme de sînge pe pervazul ferestrei, iar cîteva picături stropiseră ici-colo podeaua de lemn a odăii. S-a mai găsit aruncată în dosul unei perdele toată îmbrăcămintea domnului Neville St. Clair, cu excepția hainei sale de culoare închisă. În schimb, erau acolo ghetele, ciorapii, pălăria și ceasul. Nici o urmă de violență nu se vedea pe vreuna din ele și nici alte urme nu mai erau de la domnul Neville St. Clair. Se pare că fusese azvirlit pe fereastră, pentru că o altă ieșire nu s-a găsit, iar petele de sînge de pe fereastră, semne prevestitoare de rău, lăsau prea puține speranțe c-ar fi putut să se salveze înot, pentru că în momentul tragediei fluxul atinsese maximum.

Acum să-ți spun de ticăloșii care par să fie amestecați îndeaproape în această chestiune. Marinarul indian era cunoscut pentru antecedențele sale nelegiuite, dar intrucit după relatările doamnei St. Clair reieșea că nu fusese sus, ci la parter, la picioarele scării la cîteva secunde după ivirea bărbatului ei la fereastră, nu putea fi bătut decît cel mult de complicitate la crimă. S-a apărut susținînd că habar nu are de cele petrecute, de ce face Hugh Boone, locatarul său, și că nu poate să dea socoteală în nici un fel de prezența în odaie a hainelor domnului dispărut.

Asta în ceea ce-l privește pe patronul tavernei, fostul marinar indian. Cit despre schilodul înspăimîntător care locuiește catul de sus al speluncii fumătorilor de opium și care a fost, fără îndoială, ultimul om care l-a văzut pe Neville St. Clair, el se numește Hugh Boone și fața lui hidoasă este binecunoscută tuturor aceluia care trec adesea prin City. E un cerșetor de profesie, deși, ca să nu se pună rău cu poliția, ține drept paravan un mic negoț de chibrituri de ceară. Pușin mai jos pe strada Threadneedle, pe mina stingă, se află, după cum ai remarcat, poate, un intrind în perete. Aici se așază turcește individul, zi de zi, ținînd în poală cîteva pachete de chibrituri, și intrucit înfățișarea lui stirnește mila tuturor, o adevărată ploaie de danii se scurge mereu în șapca soioasă de piele ce se află pe trotuar alături de el. L-am privit cu atenție de multe ori înainte de a mă fi gîndit vreodată că o să am de-a face cu el și am fost surprins de recolta bogată pe care o strîngea într-un timp extrem de scurt. Înțelegi, înfățișarea lui e așa de izbitoare, încît nimeni nu poate trece pe lângă el fără să-l remarce. Un smoc de păr portocaliu, fața palidă, desfigurată de o cicatrice îngrozitoare, care, datorită contracției, a răsucit colful buzei de sus, o bărbie de bulldog și doi ochi întunecați, dar foarte pătrunzători, într-un izbitor contrast cu culoarea părului său, — toate acestea îl deosebesc de restul gloatei de cerșetori. De altfel, el se mai deosebește de ceilalți și prin istețimea lui ieșită din comun, pentru că are totdeauna un răspuns prompt la orice glumă pe care i-o aruncă la repezeală trecătorii. Aflăm acum că locuiește de multă vreme deasupra tavernei fumătorilor de opium și că a fost ultimul care l-a văzut pe gentlemanul căutat de noi.

— Bine, dar e infirm, l-am întrerupt eu, ce-a putut să facă el sîngur împotriva unui bărbat în floarea vîrstei?

— E infirm pentru că șchioapătă, dar altminteri pare să fie un om voinic și bine hrănit. Desigur, experiența ta de medic, Watson, va

spune că slăbiciunea unei părți a trupului e adeseori compensată de puterea excepțională a celorlalte membre.

— Continuă-ți, te rog, povestirea!

— Doamna St. Clair leșinase la vederea petelor de sînge de pe fereastră, așa că a trebuit dusă acasă într-o birjă păzită de poliști. Prezența ei nemaifiind de nici un ajutor pentru cercetări. Inspectorul Barton, care fusese însărcinat cu ancheta, a cercetat cu multă atenție încăperile casei, fără să găsească însă nici un amănunt ce ar fi putut arunca lumină asupra acestui caz. S-a făcut o greșeală de la început, și anume că nu l-au arestat de îndată pe Boone, și în felul acesta i s-au lăsat citeva minute libere în care a putut să comunice cu marinarul indian. Această greșeală a fost însă curind reparată și el a fost prins și percheziționat, fără să se găsească însă asupra-i nici o dovadă de vinovăție. E adevărat că pe mineca dreptă a cămășii avea citeva pete de sînge, dar el a arătat că se tăiase lingă unghia degetului inelar și a explicat că sîngele vine de acolo, adăugînd că se dusese pînă la fereastră cu pușină vreme înainte și că petele observate pe pervaz aveau negreșit același izvor. A negat cu încăpăținare că l-ar fi văzut vreodată pe domnul Neville St. Clair și a jurat că prezența hainelor în camera lui este și pentru el o taină tot atît de mare ca și pentru poliție. Cit despre alirmația doamnei St. Clair că-și văzuse cu adevărat bărbatul la fereastră, declară că ori e ne bună, ori a visat. A fost dus la poliție, în ciuda protestelor sale violente, iar inspectorul a rămas pe loc sperînd că retragerea apelor la ora refluxului ar putea să-i dea cheia misterului. Și așa s-a și întimplat, deși n-au găsit pe malul noroios al apei ceea ce se temuseră că vor găsi. Pe măsură ce apa se retrăgea, a început să se ivească haina lui Neville St. Clair, dar nu și trupul lui. Ei, și ghici ce-au găsit poliștii în buzunarele hainei?

— De unde să știu?

— Nu, nici nu speram să poți ghici. Buzunarele erau doldora de monede de un penny și de o jumătate de penny, 421 de penny și 270 de o jumătate. Nu e deci de mirare că fluxul nu putuse să măture haina de acolo. În schimb, trupul unui om e cu totul altceva. Intre doc și casa cu pricina e o bulboană puternică. Pare destul de probabil ca haina, ingreunată de numeroasele monezi, să fi rămas acolo cînd trupul despuiat a fost supt de vîltoare.

— Dar după cite înțeleg, restul îmbrăcămîntei s-a găsit în cameră. Oare domnul St. Clair avea pe el doar haina?

— Nu, dragă, dar faptele trebuie să le luăm așa cum ne-au fost spuse. Să presupunem că acest individ Boone l-a aruncat pe Neville St. Clair pe fereastră. Ei bine, nimeni n-ar fi putut vedea ce s-a întimplat. Ce era să facă? Bineînțeles că primul lui gînd a fost să se descotorosească de veșmintele ce-l puteau trăda. Atunci a apucat, să zicem, haina și, tocmai cînd se pregătea s-o arunce pe fereastră, i-a trecut prin minte că ea va pluti în loc să se ducă la fund. Avea prea pușin timp la dispoziție pentru că auzise cearta provocată de doamna St. Clair, care încerca să-și croiască drum sus și poate că-l și anunșase asociatul său indian că vin poliștii. Neavînd nici o clipă de pierdut, s-a repezit la coltonul unde-și ținea roadele cerșetoriei și a infundat în buzunare toate monedele pe care le-a putut apuca, ca să fie sigur că haina se va duce la fund. A aruncat-o afară și ar fi făcut același lucru și cu celelalte veșminte dacă n-ar fi auzit jos zgomot de pași grăbiți. Abia a mai avut timp să închidă fereastra pînă la ivirea poliției.

— Da, lucrul pare cu putință.

— Atunci o să considerăm ipoteza demnă de crezare, în lipsa alteia mai bune. După cum ți-am spus, Boone a fost arestat, dar nu s-a putut dovedi că ar mai fi fost vreodată acuzat de ceva. Era cunoscut de ani de zile ca cerșetor de profesie, dar se părea că duce o viață foarte liniștită, fără a supăra pe cineva. Așa stau lucrurile deocamdată, și problemele care trebuie rezolvate, adică ce căuta Neville St. Clair în taverna aceea deocheată, ce i s-a împliat acolo, unde se află acum și ce legătură are Hugh Boone cu dispariția lui sînt tot atît de incilcitate ca și la început. Mărturisesc că nu-mi pot aminti nici un caz din întreaga mea experiență care să fi părut atît de simplu la prima vedere și totuși să prezinte asemenea complicații.

În timp ce Sherlock Holmes îmi dădea toate amănuntele despre aceste întîmplări neobișnuite, străbătusem în goana calului periferiile Londrei, lăsînd în urmă și ultimele case răzlețe; acum hurducăiam pe un drum de țară mărginit de o parte și de alta de garduri vii. Tocmai cînd termină ce avusese de spus, am trecut printre două sate cu casele răsfirate, pe la ferestrele cărora mai licărea ici-colo cîte o lumină.

— Acum intrăm în Lee, spuse tovarășul meu. În scurta noastră plimbare am trecut prin trei comitate britanice — începînd cu Middlesex, trecînd peste un col al comitatului Surrey și ajungînd în Kent. Vezi lumina aceea dintre pomi? Acolo e vila The Cedars și alături de lampa care se vede stă o femeie nerăbdătoare și neliniștită, care fără îndoială a și prins, cu auzul ei încordat, tropotul copitelor.

— Dar de ce n-ai rămas tot în Baker Street pe timpul anchetei?

— Pentru că am o sumedenie de lucruri de cercetat aici. Doamna St. Clair mi-a pus cu multă amabilitate la dispoziție două camere și poși să fii sigur că nu va avea decît cuvinte de bun venit pentru un prieten și coleg. Să știi însă, Watson, că îmi vine tare greu să dau ochii cu ea, fără nici o veste despre bărbatul ei. Iată-ne ajunși. Ho-ho-prr!

Trăsesem în fața unei vile impunătoare, inconjурată de grădini și curți. Un băiat de la grajduri s-a repezit să prindă calul de căpăstru. Sărînd jos, l-am urmat pe Holmes pe aleea îngustă de pietriș, care șerpuia spre casă. La apropierea noastră, ușa s-a deschis larg și o femeie mărunțică și blondă s-a ivit în prag. Era îmbrăcată într-o muselină subțire de mătase, cu garnitură de șifon roz vaporos la git și la manșete. Silueta ei se desprindea în valul de lumină din casă. Cu o mină se sprijinea de ușă, pe cealaltă o ridicase nerăbdătoare în aer, cu trupul ușor aplecat, cu bărbia și cu fața întreagă întinsă înainte, cu ochii nerăbdători și cu buzele întredeschise — toată ființa ei o singură întrebare: „Ei? strigă ea. Ei?“ Apoi, văzînd că sîntem doi, a scos un strigăt de nădejde, care s-a prefăcut însă într-un geamăt, cînd mi-a văzut tovarășul clătînînd din cap și dînd din umeri.

— Nici o veste bună?

— Nici una.

— Nici rea?

— Nu.

Mulțumesc lui Dumnezeu și pentru atît. Dar intrați. Trebuie să fiți oboșiți pentru că ați avut o zi grea.

— Îngăduiți-mi să vă prezint pe prietenul meu, dr. Watson. S-a dovedit de neprețuit folos în multe cazuri anchetate de mine și o in-

împlire fericită mi l-a scos în cale dându-mi posibilitatea să-l aduc aici și să mi-l fac tovarăș la cercetări.

— Sînt încintată să vă cunosc, spuse ea stringîndu-mi mina cu căldură. Sper că veți scuza halul în care găsiți casa, dată fiind lovitură atît de neașteptată pe care am primit-o.

— Stîmătă doamnă, i-am răspuns eu, am fost în război și chiar dacă n-aș fi fost, imi pot da seama că nu e nevoie de nici un fel de scuză. Dacă pot fi de folos, fie dv., fie prietenului meu, asta va fi un prilej de adevărată fericire pentru mine.

— Și-acum, domnule Sherlock Holmes, spuse doamna pe cînd intram într-o sufragerie bine luminată, pe masa căreia fusese întins un supeu rece, ard de nerăbdare să vă pun foarte deschis vreo două întrebări. la care vă rog din suflet să-mi răspundeți tot atît de deschis.

— Cu plăcere, doamnă.

— Nu țineți seamă de sentimentele mele. Nu sînt isterică și nici n-am obiceiul să leșin. Doresc pur și simplu să vă aud părerea adevărată, convingerea intimă.

— În ce privință ?

— În adîncul inimii dumneavoastră, mai credeți că Neville e în viață ?

Sherlock Holmes părea incurcat de această întrebare și doamna St. Clair a repetat rugămîntea de a-i vorbi pe șleau. Stătea țepănă pe covorașul de la cîmin, cu ochii țîntă la el, pe cînd Holmes s-a lăsat într-un fotoliu de pai.

— Ei bine, doamnă, să vă spun deschis, nu cred.

— Credeți că a murit ?

— Da.

— C-a fost omorît ?

— Nu spun asta, dar e cu puțință.

— Și în ce zi și-a găsit moartea ?

— Luni.

— Atunci, domnule Holmes, veți avea poate bunătața să-mi explicați cum se face că am primit azi această scrisoare din partea lui ? Sherlock Holmes sări ca ars din fotoliu :

— Ce face ? strigă el.

— Da, chiar azi.

Femeia stătea zimbitoare fluturînd o bucățică de hirtie.

— Pot s-o văd ?

— Desigur.

I-a smuls-o din mînă și, punînd-o pe masă, a netezit-o. Apoi a tras lampa mai aproape și a cercetat hirtia cu toată atenția. Mă ridicasem și eu de pe scaun și o priveam peste umărul lui. Plicul era de cea mai proastă calitate, marca purta stampila poștei din Gravesend cu data aceleiași zile sau, mai bine zis, a celei anterioare, căci trecuse mult de miezul nopții.

— Ce scris grosolan ! murmură Holmes. Cu siguranță că nu e scrisul soțului dumneavoastră.

— Nu, dar înăuntru e ceva scris de el.

— Observ de asemenea că cel ce a scris adresa pe plic a trebuit să se ducă și să se înformeze în privința ei.

— De unde știți asta ?

— Vedeți, numele e scris cu o cerneală absolut neagră, care s-a uscat de la sine, restul însă e de o nuanță mai mult cenușie, ceea ce arată că s-a folosit sugațiva. Dacă ar fi fost totul scris de la început

și s-ar fi aplicat sugativă imediat după aceea, nici unul dintre cuvintele n-avea această nuanță neagră întunecată. Omul acesta a scris numele și apoi a trecut un răstimp pînă ce a scris adresa, ceea ce nu poate însemna altceva decît că n-o cunoștea. Bineînțeles, acesta nu-i decît un fleac, dar nimic nu-i mai important decît fleacurile. Acum să vedem scrisoarea. Ha! A mai fost ceva înăuntru!

— Da, a fost un inel. Inelul lui cu pecete.

— Și sînteți sigură că asta e scrisul soțului dv.?

— Unul din scrisurile lui.

— Cum asta?

— Scrisul lui cînd era grăbit. Nu seamănă aproape deloc cu scrisul lui obișnuit, și totuși îl cunosc foarte bine.

Sherlock Holmes citește mesajul:

„Scumpa mea, nu fii speriată. Toate se vor sfîrși cu bine. E la mijloc o mare greșeală care nu poate fi îndreptată prea curînd. Ai răbdare și așteaptă. Neville“.

— E scris cu creionul pe pagina albă de la începutul unei cărți, formatul în octavo, fără filigranul fabricantului. Hm! A fost pusă azi la poșta din Gravesend de un om cu degetele murdare. Ha! Și lipiciul plicului, dacă nu mă înșel prea mult, a fost lins de un om care mestecă tutun. Și, dumneavoastră doamnă, nu aveți nici o îndoială că e scrisul soțului?

— Nici una. Neville a scris aceste rînduri.

— Și ele au fost trimise azi prin poșta de la Gravesend. Ei bine, doamnă St. Clair, norii au început să se risipească, deși n-aș îndrăzni să spun că primejdia a trecut.

— Dar e sigur în viață, domnule Holmes.

— Dacă nu cumva e la mijloc vreo viclenie care urmărește să ne pună pe o pistă falsă. La urma urmei, inelul nu dovedește nimic. Poate i-a fost smuls din deget.

— Nu, nu, nu se poate! E scrisul lui, e scrisul lui! Negreșit.

— Prea bine. Se poate totuși ca rîndurile să fi fost scrise luni și puse la poșta abia azi.

— Asta e cu puțință.

— Dacă e așa, multe lucruri s-au putut întîmpla între timp.

— O, nu trebuie să mă descurajați, domnule Holmes. Știu că nu i s-a întîmplat nimic rău. Între noi doi e o legătură sufletească așa de strînsă, încît aș ști cu siguranță dacă ar fi pățit ceva rău. Chiar în ziua în care l-am văzut pentru ultima dată s-a tăiat cînd era în dormitor și totuși eu, care mă aflam în sufragerie, m-am repezit în aceeași clipă pe scări, avînd siguranța că i s-a întîmplat ceva. Credeți că ar fi posibil să simt un fleac ca acesta și în schimb să nu știu dacă a murit?

— Am văzut prea multe în viață ca să nu știu că impresia unei femei poate fi de mult mai mare preț decît concluziile unui analist rațional. Și această scrisoare constituie pentru dumneavoastră o probă foarte puternică ce vă întărește convingerea. Dar dacă soțul dumneavoastră e în viață și e în stare să scrie scrisori, de ce ar sta departe de dumneavoastră?

— Nu-mi pot închipui. E de neînțeles.

— Și luni nu v-a spus nimic înainte de a pleca?

— Nu.

— Și ați fost surprinsă văzîndu-l în Swandamlane?

— Chiar foarte surprinsă.

- Ferestra era deschisă ?
- Da.
- Atunci ar fi putut să vă strige, nu ?
- Desigur.
- Dar, după cite am înțeles, n-a scos decit un strigăt nearticulat.
- Da.
- Un strigăt de ajutor, după cite vi s-a părut, nu ?
- Da. Și a făcut semn cu miinile.
- Dar putea să fie și un strigăt de surprindere. Uimirea care l-a cuprins văzîndu-vă pe neașteptate ar fi putut să-l facă să-și ridice miinile în sus.
- Se prea poate.
- Iar dumneavoastră ați crezut că a fost tras înapoi.
- A dispărut atît de brusc.
- Poate o fi sărit înapoi. N-ați mai văzut pe nimeni altcineva în odaie ?
- Nu, dar bărbatul ăla înspăimîntător a mărturisit că se afla acolo, iar indianul era la picioarele scării.
- Perfect, după cite ați pîtut vedea, soțul dumneavoastră era îmbrăcat cu hainele lui obișnuite.
- Dar fără guler și fără cravată. Am văzut limpede că era cu gîtul gol.
- A pomenit vreodată de Swandamlane ?
- Niciodată.
- A dat vreodată semne că ar fi fumat opium ?
- Niciînd.
- Mulțumesc, doamnă St. Clair. Acestea sînt punctele principale asupra cărora am vrut să fiu pe deplin lămurit. Acum o să mincăm ceva și pe urmă o să ne retragem, că s-ar putea să avem miine o zi foarte agitată.

Ni se pusese la dispoziție un dormitor confortabil cu două paturi, și eu m-am băgat repede în așternut, pentru că eram istovit după această seară plină de peripeții. Sherlock Holmes era însă un om care, cînd avea în minte o problemă nerezolvată, era în stare să umble zile întregi, dacă nu chiar o săptămînă, fără să se odihnească, sucind-o și învîrtind-o cînd pe o parte, cînd pe alta, regroupînd elementele cunoscute, analizîndu-le din toate punctele de vedere, pînă ce ajungea, fie să-i dea de capăt, fie la convingerea că datele de care dispune sînt insuficiente. Curînd mi-am dat prea bine seama că se pregătea să stea treaz toată noaptea. Și-a scos haina și vesta, s-a îmbrăcat cu un halat albastru foarte larg și apoi a început să se învîrte prin cameră adunînd pernele de pe patul lui și cele de pe sofa și fotolii, înjghebindu-și din ele un fel de divan oriental, pe care s-a așezat turcește, punîndu-și în față o porție bună de mahorcă și o cutie de chibrîturi. La lumina slabă a lămpii, l-am văzut stînd acolo cu o pipă veche de spumă de mare între dinți, cu ochii așintîți în gol spre colțul favanului. Scoțea alene rotocoale de fum albăstrui, iar lumina îi accentua trăsăturile puternice acviline. A rămas așa nemișcat și tăcut pînă cînd am trecut în lumea viselor și tot așa stătea și în momentul cînd un strigăt m-a făcut să mă trezesc brusc; am văzut că soarele de vară inundase camera. Holmes ținea încă pipa între dinți, inelele de fum se ridicau încă spre tavan, camera era învăluită într-un nor de fum, iar mormanul de mahorcă pe care îl văzusem de cu seară se isprăvise.

— Te-ai trezit, Watson ? întrebă el.

— Da.

— Ești pregătit sufletește pentru o plimbare cu trăsură ?

— Desigur.

— Atunci îmbracă-te. Deocamdată nu se mișcă nimeni prin casă, dar știu unde doarme grăjdarul și curind docarul va fi gata.

Rise pe înfundate, clipi din ochi cu înfățișarea unui om cu totul deosebit de gânditorul sumbru de noaptea trecută.

În timp ce mă îmbrăcăm, mi-am aruncat ochii pe ceas. Nu era de mirare că nu se trezise încă nimeni în casă. Abia se făcuse 4,25. Nici nu mă îmbrăcasem încă de tot, când Holmes s-a și întors cu vestea că băiatul de la grajduri inhamă calul.

— Vreau să-mi verific o mică teorie, îmi spuse Holmes trăgându-și ghetele în picioare. Știi, Watson, cred că te afli în fața unuia din cei mai mari zevzeci din Europa. Aș merita să-mi dea cineva un picior în spate și să mă arunce pină la Charing-cross. Totuși cred că am desoperit în sfârșit cheia afacerii.

— Unde ? I-am întrebat zimbînd.

— În baie, răspunse el. Da, da, nu glumesc deloc, continuă el cînd mă văzu că-l privesc neîncetător. Chiar acum vin de acolo. Am scos-o și am pus-o în acest geamantan. Haide, frate, să vedem dacă se potrivește cheia în broască.

Am coborît scările tiptil, să nu trezim pe nimeni ; apoi am ieșit în lumina strălucitoare a dimineții de vară. În drum se afla docarul și calul pe care-l ținea de căpăstru grăjdarul acela tinăr, care abia apucase să-și tragă ceva pe el. Am sărit amîndoi sus și am pornit în goană pe șosea spre Londra. Am mai întîlnit pe drum cîteva căruțe de țară care duceau legume și zarzavaturi în metropolă, dar șirurile de vile de o parte și de alta a șoselei erau tăcute și neînsuflețite ca un oraș de vis.

— Din unele puncte de vedere a fost un caz unic, spuse Holmes dînd bice calului ca să pornească în galop. Mărturisesc că am fost orb ca o cîrțiță, dar tot e mai bine să mă deștept mai firziu decît niciodată.

În oraș, cei ce se scoală totdeauna devreme începuseră să se ivească somnorosi pe la ferestre cînd treceam prin Surrey. Străbătînd podul Waterloo am traversat Tamisa și urcînd pe Wallington Street am cotit brusc la dreapta ieșind în Bow Street. Sherlock Holmes era bine cunoscut polițiștilor, așa că cei doi sergenți de la poarta comisariatului l-au salutat respectuos. Unul a ținut calul de căpăstru, pe cînd celălalt ne-a condus înăuntru.

— Cine-i de serviciu ? a întrebat Holmes.

— Inspectorul Bradstreet.

— Bună, Bradstreet, ce mai faci ? spuse el cînd un comisar înalt și bine legat, cu șapcă și jachetă, cu centură și diagonală apărui pe coridorul pavat cu dale de piatră. Aș vrea să-ți spun două vorbe.

— Sigur, domnule Holmes. Poftiți, vă rog, la mine !

Era un birou mic, cu un registru pe masă și un telefon montat în perete. Inspectorul se așeză la masa-i de lucru.

— Cu ce te pot servi, domnule Holmes ?

— Am venit în chestiunea cerșetorului acelaia, Boone, cel care a fost acuzat că e implicat în dispariția domnului Neville St. Clair din Lee.

— Da, a fost adus la noi și reținut pentru completarea dosarului.

— Da, am auzit. Il aveți aici ?

— În celulă.

— E liniștit ?

— Da. Nu dă nimănui de furcă, dar e mare ticălos și cumplit de murdar...

— Murdar ?

— Da, abia putem să-l facem să se spele pe mâini, iar fața lui e murdară ca a unui tinichigiu. Ei bine, cînd o să ne lămurim ce-i cu el, o să-i facem baie cum trebuie, ca la închisoare. Și cred că dacă l-ași vedea, ați fi de acord cu mine că tocmai de asta are mare nevoie.

— Țin chiar foarte mult să-l văd.

— Serios ? Nimic mai ușor. Veniți pe aici. Poți să lași geamantanul în birou.

— Nu, mai bine îl iau cu mine.

— Cum vrei. Pe aici, vă rog.

Ne-a condus de-a lungul unui coridor, a deschis o ușă zăvorâtă cu un drug de fier, a coborît pe o scară în spirală și ne-a dus pe un alt coridor, cu uși de o parte și de alta.

— E în a treia celulă pe dreapta, spuse inspectorul. Iat-o !

Trase încetîșor înlături un oblon din partea de sus a ușii și se uită înăuntru.

— Doarme, zise el, îl puteși vedea foarte bine.

Ne-am uitat printre zăbrele. Deținutul stătea întins cu fața spre noi cufundat într-un somn adînc. Era un om de statură mijlocie, prost îmbrăcat, așa cum se cuvenea în meseria lui, cu o cămașă colorată care se ivea printre rupturile hainei lui zdrențăroase. Era într-adevăr din cale-afară de murdar, așa cum ne spusese și inspectorul, dar stralul de murdărie care-i acoperea fața nu-i putea ascunde urîtenia respingătoare. De la ochi pînă la bărbie fața îi era brăzdată de o cicatrice, și, datorită contracției, colțul buzei de sus i se răsucise, dezvelindu-i neîncetat trei dinți într-un rinjet de ciine rău. Un smoc de păr roșu aprins îi cădea peste frunte și peste ochi.

— Ce zici, ce frumos e ? zise inspectorul.

— Fără îndoială că are nevoie de apă și săpun, remarcă Holmes. M-am gîndit eu la asta, așa că mi-am permis să aduc cu mine cele trebuincioase.

În timp ce vorbea, deschise valiza și scoase spre marea mea surprindere un burete mare de baie.

— He-he-he ! Mare șoltic ești ! chicoti încîntat inspectorul.

— Acum, dacă ai să fii așa de amabil să deschizi ușa asta cît mai încetîșor, îl vom face curînd să arate mai ca lumea.

— A, cum să nu, spuse inspectorul. Nu face deloc cinste poliției din Bow Street, nu ?

Strecură cheia în broască și intrarăm cu toții tiptil în odaie. Cel ce dormea se întoarse pe jumătate, dar apoi se afundă iar într-un somn adînc. Holmes se îndoi din șale, ridică cana cu apă, udă buretele și frecă de două-trei ori cu el fața deținutului.

— Permiteți-mi să vă prezint, strigă el, pe domnul Neville St. Clair din localitatea Lee, comitatul Kent.

În viața mea n-am văzut minunăție mai mare. Buretele cojise fața individului, așa cum cojește cuțitul scoarța unui copac. Culoarea brună murdară se dusese ! Se dusese și cicatricea îngrozitoare care îi brăzda fața și buza răsucită care-i strimba gura într-un rinjet respingător ! Și făcu să dispară cu o smucitură smocul de păr roșu înclîcit, așa că într-o clipă înaintea noastră se afla, ridicat în capul oaselor pe

pat, un om cu o înfățișare distinsă, palidă și tristă, cu părul negru, cu pielea netedă. Se frecă la ochi și se uită în jurul lui nedumerit și încă somnoros. Dându-și însă deodată seama că a fost demascat, izbucni într-un strigăt desperat și-și îngropă fața în pernă.

— Dumnezeu! mare! strigă inspectorul. Asta-i chiar dispărutul. Îl cunosc din fotografie. Deținutul se întoarce cu aerul nepăsător al omului care se lasă în voia soartei.

— Fie și așa, spuse el. Și dacă nu vă supărați, spuneți-mi ce acuzație mi se aduce?

— Că l-ai făcut să dispară pe domnul Neville St... Ba, stai! Nu te pot acuza de asta decît dacă ar fi vorba de o încercare de sinucidere, spuse inspectorul rînjind. Ei bine, aflați că lucrez de douăzeci și șapte de ani în poliție, dar cazul ăsta zău că le întrece pe toate.

— Dacă eu sînt Neville St. Clair, atunci e limpede că nu s-a comis nici o crimă și că deci sînt deținut pe nedrept.

— N-a fost comisă nici o crimă, ci doar o mare eroare, spuse Holmes. Era mai bine dacă aveai încredere în soția dumitale.

— Nu de soție m-ascundeam, ci de copii, gemu deținutul. Nu voiam să le fie rușine de tatăl lor. Ah, doamne! Acum sînt dat de gol. Ce să mă fac? Sherlock Holmes se așeză lângă el pe pat și-l bătu cu blindețe pe umăr.

— Dacă lași cazul pe mîna unui tribunal, spuse el, bineînțeles că o să fie imposibil să nu se facă publicitate. Pe de altă parte, dacă convingi autoritățile polițienești că nu te-ai făcut vinovat de nimic, nu vād de ce amănuntele aceștia ar mai ajunge în jurnale. Sînt sigur că inspectorul Bradstreet va fi amabil să noteze ce veț vrea să declari autorităților în drept. Atunci cazul n-ar fi niciodată deferit vreunui tribunal.

— Dumnezeu să te binecuvînteze! strigă deținutul din toată inima. Mai degrabă aș fi înduraț închisoarea, ba chiar și execuția decît să las ca taina mea nenorocită să arunce o pată asupra numelui copiilor mei. Dv. veți fi primii care îmi veți auzi povestea. Tatăl meu a fost învățător la Chesterfield, unde am primit și eu o educație aleasă. În tinerețe am călătorit mult, m-am apucat apoi de teatru și în cele din urmă am ajuns reporter la un ziar de seară din Londra. Într-o bună zi, directorul ziarului a cerut o serie de articole despre cerșetorii din metropolă și eu m-am oferit să i le scriu. Acesta a fost punctul de plecare al tuturor peripeziilor mele. Numai încercînd cerșetoria ca amator am izbutit să adun faptele pe care îmi puteam baza articolele. Ca actor, învățasem tainele machiajului și mi se dusesse vestea în lumea teatrului pentru măiestria mea în această privință. Acum am profitat de priceperea pe care o căpătasem atunci. Mi-am machiat fața și pentru ca să capăt o înfățișare cit mai vrednică de milă mi-am desenat o cicatrice de toată frumusețea și mi-am prins cu un platură mic de culoarea pielii colțul buzei răsucind-o în sus. Apoi, cu o perucă roșie și haine potrivite, m-am înființat în partea cea mai aglomerată a City-ului făcînd pe negustorul de chibrituri, dar în realitate ca cerșetor. Timp de șapte ceasuri mi-am exersat profesiunea, iar cînd m-am întors seara acasă am descoperit spre marea mea surprindere că strinsesem nu mai puțin de 26 șilingi și 4 penny.

Mi-am scris articolele și nu m-am mai gîndit la asta pînă mai tîrziu, cînd într-o bună zi a trebuit să plătesc suma de 25 de lire pentru că girasem o poliță unui prieten. Dădeam din colț în colț și nu știam de unde să seot banii, cînd deodată mi-a venit în cap o idee.

I-am cerut creditorului să mă mai îngăduie două săptămîni, mi-am luat apoi un concediu de la patron și mi-am petrecut timpul cerșind travestit în City. În zece zile am scos banii și mi-am plătit datoria. Ei bine, vă puteți închipui ce greu a fost să mă apuc iarăși de o slujbă anevoioasă, pentru două lire pe săptămîină, cînd știam că pot cîștiga atîta într-o singură zi făcînd doar efortul de a-mi minți fața cu un pic de vopsea și de a sta nemișcat cu șapca în față. S-a dat o luptă îndelungată între mindria mea și dorința de a cîștiga bani, dar în cele din urmă ochii dracului a invins, așa că am lăsat baltă gazetăria și mi-am luat zi de zi locul în colțul pe care-l ochisem de la început, inspirînd milă prin înfățișarea mea inspăimîntătoare și umplîndu-mi buzunarele cu bănuși. Un singur om îmi cunoștea taina, și acesta era patronul unei spelunci deochiate în care mă instalasem, în Swandamlane. De acolo puteam ieși în fiecare dimineață cu înfățișarea unui cerșetor jegos, iar seara mă puteam transforma tot acolo, într-o persoană mondenă și bine îmbrăcată. Îl plăteam bine pe individul ăsta, un fost marinăr din Indii Orientale, pentru că mă găzduia și deci știam că-mi va păstra bine taina.

Curînd mi-am dat seama că puteam pune deoparte sume însemnate de bani. Nu vreau să spun că orice calic de pe străzile Londrei poate cîștiga 700 de lire pe an — ceea ce reprezintă ceva mai puțin decît media încasărilor mele —, dar eu aveam avantajul unui excepțional dar în arta machiajului și al unei mari ușurințe de a răspunde la glumele oamenilor — pe care de altfel mi-am sporit-o prin exercițiu — și asta m-a făcut o personalitate binecunoscută în City. Toată ziua se revărsa asupra mea un șuvoi de bani de aramă, dacă nu chiar de argint, și ziua în care nu adunam două lire era fără îndoială o zi proastă.

Pe măsură ce mă îmbogățeam deveneam și mai ambițios, așa că mi-am luat o casă la țară și, în cele din urmă, m-am căsătorit, fără ca cineva să-mi bănuiască adevărata ocupație. Scumpa mea nevastă știa că am treburi în City. Ce anume, nu avea habar.

Lunea trecută îmi încheiasem tocmai ziua și mă îmbrăcam în camera mea de deasupra taverei fumătorilor de opium, cînd, privind pe fereastră, am văzut spre marea mea groază și uluire că nevastă-mea stă locul în stradă, cu ochii așintîți drept asupra mea. Am scos un strigăt de surprindere, am ridicat mîinile în sus ca să-mi acopăr fața și repezindu-mă la omul meu de încredere, patronul indian, l-am rugat în genunchi să împiedice pe oricine ar vrea să urce sus în camera mea. Am auzit jos glasul nevestei, dar știam bine că n-o să poată urca. Repede mi-am aruncat de pe mine hainele, le-am tras la loc pe cele de cerșetor, m-am machiat din nou și mi-am pus peruca. Nici chiar ochii unei neveste nu pot să străpungă o mască atît de desăvîrșită. Atunci însă mi-a dat prin gînd că s-ar putea să se facă percheziție în cameră și atunci hainele m-ar fi putut trăda. De aceea am deschis larg fereastra, și din grabă am făcut iar să singereze o mică rană, pe care mi-o produseseam dimineața în dormitor, la mine acasă. Pe urmă am apucat haina îngreunată de banii de aramă pe care tocmai îi trecusem în ea din săculețul de piele în care îmi duceam cîștigurile. Am azvîrlit-o pe fereastră și s-a făcut nevăzută în valurile Tamisei. Celelalte haine ar fi urmat același drum, dar în momentul acela am auzit tro-păitul poliștilor pe scări, și după cîteva clipe am văzut, spre marea mea ușurare, mărturisesc, că în loc să fiu identificat ca Neville St. Clair am fost arestat ca ucigaș al lui. Nu știu dacă îmi mai rămîne

ceva de lămurit. Eram hotărît să-mi păstrez cât mai mult timp masca și de aceea preferam să nu mă spal. Știind că nevastă-mea va fi grozav de neliniștită, mi-am scos pe furis inelul și i l-am încredințat patronului tavernei într-un moment în care nici un polițist nu mă veghea, împreună cu câteva cuvinte pe care le-am scris în grabă nevestei, spunându-i că nu are nici un motiv de îngrijorare.

— Abia ieri a primit scrisoarea, spuse Sherlock Holmes.

— Doamne dumnezeule! Prin ce chinuri trebuie să fi trecut o săptămână întreagă.

— Poliția l-a ținut sub supraveghere pe indian, spuse inspectorul Bradstreet. E de la sine înțeles că i-a fost greu să pună la poștă o scrisoare fără să fie văzut. Probabil i-a înmănat-o vreunui marinăr care-i frecventează spelunca, și acela și-a adus aminte de ea abia după câteva zile.

— Așa trebuie să fie, spuse Holmes, încuviințînd din cap. Nu mă îndoiesc de asta. Dar n-ai avut niciodată de furcă cu autoritățile pentru că practici cerșetoria?

— Ba da, de nu știu cite ori. Dar ce conta pentru mine o amendă?

— Și totuși, trebuie să te oprești aici, spuse Bradstreet. Pentru ca poliția să poată mușamaliza afacerea, Hugh Boone trebuie să dispară.

— Asta e jurămîntul pe care l-am făcut și eu. Cel mai sfînt legămint care se poate face.

— În cazul ăsta, cred că e probabil ca lucrurile să nu meargă mai departe. Dar dacă te descoperă din nou, totul va ieși la iveală. Domnule Holmes, te asigur că-ți rămînem profund îndatorați, pentru că ai lămurit această chestiune. Aș da nu știu cit să știu cum ajungi la aceste rezultate uimitoare.

— De data asta, spuse prietenul meu, am ajuns la rezultatul pe care-l vezi stînd cocoțat pe cinci perne și consumînd o uncie de mahorcă. Watson dragă, cred că dacă mergem acum cu dozarul în Baker Street, ajungem tocmai la timp pentru gustarea de dimineață.

AVENTURA GRANATULUI ALBASTRU

Mă dusese în vizită la prietenul meu Sherlock Holmes a doua zi de Crăciun, dimineața, ca să-i fac urările obișnuite de sărbători. L-am găsit tolanit pe un divan, într-un halat purpuriu, cu un rastez de pipe alături și un teanc de ziare de dimineață la îndemînă, toate răvășite și boțite. Era limpede că le cercetase de curînd. Lingă divan, pe colțul spezezii unui scaun de lemn se afla o pălărie tare, foarte soioasă și ponosită, crăpată în mai multe locuri, în două vorbe o rușine. O lupă și o pensă lăsate pe scaun îmi dădeau a înțelege că pălăria fusese afirmată acolo pentru a fi cercetată cu atenție.

— Văd că ești ocupat, i-am spus eu. Mă tem că te întrerup din lucru.

— Dimpotrivă, sînt încîntat să-mi văd un prieten cu care pot discuta rezultatele cercetărilor mele. Chestiunea e cum nu se poate mai banală (arată cu degetul spre pălăria veche), dar are unele puncte care nu sînt total lipsite de interes și chiar de învățăminte folositoare.

M-am instalat în fotoliul lui să-mi încălzesc minile la focul care trosnea molcom, pentru că se lăsase un ger năpraznic ce pictase pe geamuri măiestre flori de gheață.

— Presupun, am început eu, că deși n-are nimic deosebit în ea, pălăria aceasta e legată totuși de vreo poveste fatală, că este cheia care-ți va deschide porțile spre dezvăluirea unei taine și va aduce pe-deapsa făptuitorului vreunui omor.

— Aș! Nu e vorba de nici o crimă, spuse Sherlock Holmes rîzînd. E doar una din întîmplările acelea mărunte și ciudate, nelipsite atunci cînd 4.000.000 de oameni roiesc pe cîteva mîle pătrate. Printre acțiunile și reacțiunile unui astfel de furnicar înțesat de oameni se pot întîlni toate imbinările posibile de incidente și se vor ivi nenumărate chestiuni mărunte care pot fi izbitoare și stranii fără a fi legate de vreo crimă. Cunoaștem deja din experiență o sumedenie de fapte dintr-astea.

— Atît de multe, am remarcat eu, încît dintre ultimele șase cazuri pe care le-am adăugat notelor mele, trei nu au avut absolut nici o legătură cu vreo crimă.

— Exact. Te referi desigur la încercarea mea de a regăsi documentele Irenei Adler, la cazul nemaipomenit al domnișoarei Mary Sutherland și la aventura bărbatului cu gura strîmbă. Ei bine, nu mă îndoiesc că și această chestiune mărunță va intra în aceeași categorie de cazuri nevinovate. Îl cunoști pe Peterson, comisionarul?

— Da.

— Lui îi aparține acest trofeu.

— E pălăria lui?

— Aș, nu, a găsit-o. Nu se știe cui aparține. Te rog foarte mult să o consideri nu atît ca o gambetă uzată, cît ca o problemă intelectuală; și în primul rînd am să-ți spun cum a ajuns aici. A sosit în ziua de Crăciun împreună cu o gîscă bună și grasă care, nu mă îndoiesc, se rumenește acum în cuptorul familiei Peterson. Iată care sînt faptele. Cam pe la patru dimineața, în ziua de Crăciun, Peterson, pe care îl știu cît de cinstit e, se întorcea de la un cheful nevinovat îndreptîndu-se spre casă pe Tottenham Court Road. La lumina felinarului, a văzut înaintea lui un bărbat de statură înaltă, care mergea împleticindu-se și ducea o gîscă atîrnată pe umăr. Cînd ajunsese în colțul străzii Goodge, s-a iscat o harță între acest necunoscut și o mină de scandalagii. Unul dintre aceștia l-a lovit pe individ peste pălărie aruncîndu-i-o cît colo; vrînd să se apere, omul atacat a ridicat bastonul și, învîrtindu-l pe deasupra capului, a spart vitrina din spatele lui. Peterson s-a repezit înainte, ca să-l ocrotească pe necunoscut de agresori, dar acesta, speriat că a spart vitrina și văzînd un om în uniformă și cu o înfățișare oficială venind repede spre el, a scăpat jos gîsca, și-a luat picioarele la spinare și s-a făcut nevăzut în labirintul de străduțe din spatele căii Tottenham Court. Scandalagii o luaseră și ei la sănătoasa cînd s-a ivit Peterson, așa că acesta din urmă a rămas stăpîn pe cîmpul de bătaie, precum și pe trofeele victoriei constînd în această pălărie ponosită și o gîscă de toată frumusețea pentru ospățul de Crăciun.

— Lucruri pe care, bineînțeles, le-a înapoiat proprietarului, nu?

— Dragul meu prieten, tocmai aici e problema. E adevărat că pe un cartonaș legat de piciorul stîng al păsării erau tipărite cuvintele „Pentru doamna Henry Baker“, după cum iarăși e adevărat că pe căpușeala acestei pălării se pot citi inițialele H.B., dar în orașul nostru există cîteva mii de oameni cu numele Baker și cîteva sute cu numele Henry Baker, așa că nu e deloc ușor să-i înapoiezi vreunuia din ei bucurile pierdute.

— Și atunci ce a făcut Peterson ?

— Mi-a adus chiar în aceeași dimineață atât pălăria cit și gisca, știind că pe mine mă interesează pînă și problemele cele mai neînsemnate. Gisca am păstrat-o pînă azi dimineață, cînd s-au ivit unele semne că, în ciuda grăului de peste noapte, n-ar fi rău să fie mîncată fără întîrziere. Găsitorul ei a dus-o prin urmare acasă, pentru a împlini soarta neiertătoare a oricărei giște, în timp ce eu păstrez încă pălăria domnului necunoscut, care și-a pierdut praznicul de Crăciun.

— Dar n-a publicat nici un anunț în ziar ?

— Nu.

— Atunci cum o să poți să-l identificezi ?

— Numai prin deducțiile noastre.

— În legătură cu pălăria lui ?

— Exact.

— Glumești. Ce poți să descoperi din această gambetă uzată ?

— Uite lupa mea. Imi cunoști metodele. Vezi ce poți să deduci singur în privința individului care a purtat-o ?

Am luat pălăria ponosită în mină și, cu inima indoită, am întors-o cu fața-n sus. Era o pălărie neagră obișnuită, de formă rotundă, tare și uzată în ultimul hal. Căptușeala fusese de mătase roșie, dar se decolorase destul de tare. Nu purta numele pălărierului, dar, după cum îmi spusese și Holmes, pe o parte erau mîzgălite inițialele H.B. Borul pălăriei fusese găurit în două locuri, ca să poată fi prinsă cu un elastic, dar acesta lipsea. În rest era crăpată în mai multe locuri, prăfuită din cale-afară și plină de pete, deși părea să se fi făcut unele încercări de a ascunde locurile mai decolorate, înnegriindu-le cu cerneală.

— Nu văd nimic, i-am spus eu înapoiindu-i-o.

— Dimpotrivă, Watson, vezi totul. Nu izbutești însă să tragi concluzii de pe urma celor văzute. Ești prea timid ca să ajungi la deducții personale.

— Atunci spune-mi, te rog, ce poți tu deduce din această pălărie ?

Sherlock Holmes a ridicat-o, a privit-o lung cu acel aer de introspecție care-l caracteriza.

— E poate mai puțin sugestivă decît a fost mai demult, remarcă el, totuși unele deducții apar foarte limpezi și mai sînt cîteva care au destule șanse de probabilitate. Că omul era de o înaltă factură intelectuală e desigur evident de la început, ca și faptul că acum doi-trei ani era destul de înstărit, deși în ultima vreme o duce mai rău. Omul avea un simț al prevederii, dar acum l-a mai pierdut, lucru care arată o decădere morală, și acest considerent, imbinat cu înrăutățirea situației lui materiale, pare să indice vreo influență nefastă la care e supus — probabil băutura. Asta ar putea să justifice, de asemenea, și faptul evident că nevastă-sa a încetat să-l mai iubească.

— Dragă Holmes !

— I-a mai rămas totuși o oarecare decență, continuă el neluîndu-mi în seamă dojana. E un om care duce o viață sedentară, iese prea puțin, nu e într-o bună formă fizică. E cam între două vîrste, are păr cărunț, și l-a tuns acum cîteva zile și și-l unge cu pomadă. Acestea sînt elementele evidente care se pot deduce din această pălărie. S-ar mai putea, de asemenea, spune că e foarte puțin probabil să aibă iluminat cu gaz aerian în casă.

— Holmes, de bună-seamă, glumești.

— Citiși de puțin. E posibil oare ca nici măcar acum cînd ți-am expus rezultatele cercetărilor mele să nu fii în stare să vezi cum am ajuns la ele?

— Sînt desigur din cale-afară de tîmpit, dar trebuie să mărturisesc că nu izbutesc să-ți urmăresc raționamentul. De exemplu, cum ai dedus că acest om are înclinații intelectuale? Drept răspuns, Holmes își trînti pălăria pe cap, iar aceasta îi căzu peste frunte și se opri numai pe nas.

— E o chestiune de volum și capacitate, spuse el. Un bărbat cu un creier atît de mare trebuie să aibă ceva în el.

— Dar cu scăpătarea?

— Pălăria asta e veche de trei ani. Cam atunci erau la modă bururile astea răsucite. E o pălărie de cea mai bună calitate, uită-te la panglica de mătase în dungii și la căptușeala excelentă. Dacă acest om și-a putut permite să cumpere o pălărie atît de scumpă acum trei ani și nu și-a mai cumpărat alta de atunci încoace, fără doar și poate că a scăpătat.

— Ei da, asta e desigur destul de clar. Dar cum e cu simțul de prevedere și cu decăderea morală?

Sherlock Holmes rise:

— Uite simț de prevedere, spuse el, punînd degetul pe capsele și găurelele pentru elasticul de siguranță. Pălăriile nu se vind niciodată cu capse dintr-astea, iar dacă cineva le-a comandat în mod special, apoi asta dovedește un oarecare simț al prevederii, de vreme ce s-a deranjat să ia această precauție împotriva vîntului. Dar intrucît vedem că a rupt elasticul fără să-și mai bată capul să-l înlocuiască, e evident că posedă mai puțin simț al prevederii acum decît înainte, dovadă clară a unei delăsări. Pe de altă parte, s-a străduit să ascundă unele pete de pe fetrușul pălăriei minjindu-le cu cerneală, semn sigur că nu și-a pierdut pe de-a-ntregul decența.

— Raționamentul tău e fără îndoială demn de crezare.

— Elementele următoare, și anume că e între două vîrste, că a încărunțit, că s-a tuns de curînd și că-și dă părul cu pomadă pot fi toate determinate printr-o cercetare atentă a părții de sus a căptușelii. Lupa dezvăluie un mare număr de fire de păr tăiate scurt de foarfecile frizerului. Par tare lipicioase și pe urmă, din toată pălăria, se degajă un miros puternic de pomadă de tei. Observă de asemenea că praful care o acoperă nu este pulberea aceea grăunțoasă, cenușie de pe străzi, ci puful bej al prafului menajer care arată că mai tot timpul stă agățată în cuier acasă. În schimb, urmele de umezeală dinăuntru dovedesc limpede că posesorul acestei pălării asudă din plin, ceea ce exclude posibilitatea de a fi într-o bună formă fizică.

— Dar nevastă-sa, spuneai că nu-l mai iubește.

— Păi, pălăria asta nu a mai fost periată de săptămîni înregi. Cînd te voi vedea și pe tine, dragul meu Watson, cu praful strîns de o săptămîină pe pălărie și cînd nevastă-ta îți va îngădui să ieși pe stradă într-un asemenea hal, am să mă tem că și tu ai avut nenorocirea să pierzi dragostea soției.

— Dar poate că-i holtei.

— Nu, pentru că-i aducea gisca nevesti-si, ca dar pentru împăcare. Nu uita de cartonașul prins de piciorul pasării.

— Văd că ai gata răspunsuri la toate întrebările. Dar cum Dumnezeu ai dedus că nu are iluminat cu gaz aerian?

— O pată de ser sau chiar două pete pot să se ivească întâmplător. Dar când văd nu mai puțin decît cinci, pot, fără îndoială, să cred că individul are deseori de-a face cu luminările de seau — probabil urcă seara scările cu pălăria într-o mină și cu luminarea aprinsă în cealaltă. Ei, acum ești mulțumit?

— Totul e foarte ingenios, i-am răspuns rîzînd, dar întrucît, cum spuneai adineauri, nu s-a comis nici o crimă și nu s-au făcut alte pagube decît o gîscă pierdută. totul mi se pare o risipă de energie. Sherlock Holmes era tocmai gata să-mi răspundă, cînd ușa se deschise de perete, și Peterson, comisionarul, dădu buzna în odaie, aprins la față și uluit la culme.

— Gîsca, domnule Holmes, gîsca! strigă el încîndu-se.

— Ei, ce-i cu ea? A înviat, a zburat pe fereastra bucătăriei? Holmes se răsuci într-un cot, ca să privească mai bine fața agîtată a lui Peterson.

— Ia uitați-vă, domnule. Iată ce i-a găsit nevastă-mea în gușă! Întîne palma, în care ținea o nestemată albastră, ce arunca vîpăi de foc, mai mică puțin decît o fasole, dar de o puritate și strălucire care o făceau să scinteeze în căușul palmei, ca un bec electric. Sherlock Holmes se ridică în capul oaselor fluierînd ușor.

— Extraordinar, Peterson, spuse el, asta e o adevărată comoară găsită. Imi închipui că știi ce ții în palmă, nu?

— O piatră prețioasă, domnule. Un giuvaer. Taie în sticlă ca în brînză.

— Nu-i o simplă piatră prețioasă. O piatră prețioasă cu P mare.

— Nu cumva e Granatul Albastru al contesei de Morcar? am exclamat eu.

— Ba chiar așa. Îi cunosc mărimea și forma, dat fiindcă în ultimele zile am citit mereu în ziarul „Times“ anunțul dispariției lui. E un giuvaer fără seamăn, a cărui valoare nu poate fi stabilită cu precizie, dar recompensa de o mie de lire, ce a fost oferită, nu reprezintă, fără îndoială, nici măcar a douăzecea parte a prețului său real.

— O mie de lire! Ține-mă, doamne! strigă comisionarul prăbușindu-se într-un fotoliu și uitîndu-se cînd la Holmes, cînd la mine.

— Asta e doar recompensa, însă am motive să cred că mai există unele considerente sentimentale care ar face-o pe contesă să-și dea și jumătate din avere numai să recapete nestemata.

— Dacă nu mă înșel, s-a pierdut la hotelul „Cosmopolitan“, am intervenit eu.

— Exact. Acum cinci zile, adică la 22 decembrie, John Horner, un instalator mecanic, a fost acuzat că l-ar fi sustras din caseta de bijuterii a contesei. Dovezile împotriva lui erau atît de puternice încît cazul a fost deferit Curții cu Juri. Cred că am aici o relatare a întregii afaceri. Scotoci printre ziare uitîndu-se la data fiecăruia, și în cele din urmă scoase unul din ele, îl netezi, îl împături și citi următorul paragraf:

„Furtul de bijuterii de la hotelul «Cosmopolitan».

Instalatorul John Horner, în vîrstă de 26 de ani, a fost arestat sub învinuirea de a fi sustras în ziua de 22 ale lunii curente, din caseta de bijuterii a contesei de Morcar, prețiosul giuvaer cunoscut sub numele de Granatul Albastru. James Ryder, șeful personalului de serviciu din hotel, a depus mărturie în sensul că l-a condus pe

Horner în camera de toaletă a contesei de Morcar în ziua când s-a săvârșit furtul, ca să lipească o bară de la grătarul căminului, care se ruptese. Rămăsese cităva vreme cu Horner, dar apoi fusese chemat la treburi. Întorcându-se, a constatat că Horner dispăruse, că biroul fusese forțat și caseta mică de marochin în care — după cum s-a aflat mai târziu — își ținea de obicei contesa prețiosul giuvaer se găsea goală pe măsuta de toaletă. Ryder a dat imediat alarma și Horner a fost arestat în seara aceleiași zile; piatra prețioasă n-a putut fi însă găsită nici asupra lui, nici la el acasă. Catherine Cusack, camerista contesei, a depus și ea mărturie, spunând că a auzit strigătul de spaimă al lui Ryder când a descoperit furtul, s-a repezit în odaie unde a găsit situația descrisă de primul martor. Inspectorul Bradstreet din Divizia B a Poliției londoneze a depus mărturie cu privire la arestarea lui Horner, care s-a luptat desperat cu poliția protestând și strigând sus și tare că e nevinovat. Intrucît s-a mai găsit împotriva prevenitului dovada unei detențiuni anterioare pentru jaf, magistratul a refuzat să facă instrucția sumară a cazului și l-a deferit Curții cu Juri. Horner, care a dat semne de emoție puternică în timpul dezbaterilor, a lășinat la încheierea lor și a trebuit să fie scos pe brațe din tribunal.

— Hm! Asta în ceea ce privește tribunalul de instrucție, spuse Holmes gînditor, aruncînd ziarul la o parte. Acum problema de care trebuie să ne ocupăm noi este înlănțuirea evenimentelor pornind de la jefuirea unei case de bijuterii și sfîrșind cu gușa unei giște din Tottenham Court Road. Vezi tu, Watson, micile noastre deducții au luat deodată o înfățișare mult mai importantă și mult mai pușin nevinovată. Asta e piatra prețioasă, piatra vine din gușa giștei, iar gîșca vine de la domnul Henry Baker, gentlemanul cu pălăria ponosită și cu toate celelalte însușiri cu care te-am plictisit. Așa că acum trebuie să ne punem foarte serios pe treabă, să-l descoperim pe acest gentleman și să lămurim exact ce rol a jucat el în acest mic mister. Pentru a face acest lucru, trebuie să încercăm mai întii mijloacele cele mai simple, unul din ele fiind fără îndoială un anunț publicat în toate ziarele de după-amiază. Dacă acesta dă greș, va trebui să recurg la altă metodă.

— Ce veș spune în anunț?

— Dă-mi te rog un creion și hîrtiușă de colo. Ei, acum să vedem: „S-a găsit în colșul străzii Goodge o gîscă și o pălărie melon de culoare neagră. Domnul Henry Baker le poate căpăta înapoi venînd astă-seară la 6.30 în Baker Street la numărul 221B“. Cred că e destul de clar și concis.

— Chiar foarte. Dar o să-l vadă oare?

— Sînt sigur că cercetează neîncetat gazetele pentru că pierderea suferită e destul de grea pentru un om sărac. A fost fără îndoială atît de speriat de ghinionul pe care l-a avut spărgînd ferestra și de ivirea lui Peterson, încît nu s-a mai gîndit decît la fugă; dar de atunci trebuie să fi regretat amarnic pornirea care l-a făcut să scape pasărea din mină. Și pe urmă, faptul că i-am menționat numele, va face ca anunțul să-i ajungă la urechi, pentru că oricine îl cunoaște îi va atrage atenția asupra lui. Ei, uite, Peterson, dă o fugă pînă la agenția de publicitate și cere să se insereze anunțul în ziarele de după-amiază.

— Prea bine, domnule Holmes, și cu piatra ce facem?

— A, piatra? O păstrez eu, mulțumesc. Și, ascultă, Peterson, cumpără și o giscă la înapoiere și las-o aici pentru că trebuie să i-o dăm domnului ăsta în schimbul celei cu care se ospătează acum familia dumitale.

După plecarea comisionarului, Holmes a ridicat piatra în dreptul luminii și-o privi îndelung.

— Frumoasă bijuterie! spuse el. Ia uită-te cum mai scinteiază și aruncă văpăi! E bineînțeles un simbură și un focar de crime, ca toate giuvaerurile de preț. Sint momelile favorite ale diavolului. La giuvaerurile mai mari și mai vechi fiecare fațetă poate să corespundă unui fapt singeros. Piatra aceasta însă n-are nici douăzeci de ani vechime. A fost găsită în malul riului Amoy din sudul Chinei și e remarcabilă prin aceea că are toate caracteristicile granatului, numai că în loc să fie roșie ca rubinul, strălucește în albastru. Deși atât de tinără ca vîrstă, are încă de pe acum un trecut înspăimîntător. De dragul acestei bucăți de cărbune cristalizat de zece carate s-au comis pînă acum două omoruri, o sinucidere, citeva furturi și un atentat cu vitriol. Cui i-ar trece prin cap că o jucărie atât de drăguță poate să fie un asemenea furnizor al spinzurătorilor și temnițelor? O s-o închid acum în casa de fier și am să-i scriu două rinduri contesei ca s-o anunț că piatra se află în posesia noastră.

— Crezi că individul ăsta, Horner, e nevinovat?

— N-am de unde să știu.

— Atunci îți inchipui că ăstălal, Henry Baker, are vreun amestec în această poveste?

— E mult mai probabil, cred, ca Henry Baker să fie absolut nevinovat și să n-aibă habar că pasărea din brațele lui valora mai mult decît dacă ar fi fost făcută din aur masiv. Amănuntul ăsta însă am să-l stabilesc printr-o probă foarte simplă, dacă vom căpăta vreun răspuns la anunț.

— Și pînă atunci nu poți face nimic?

— Nimic.

— În cazul ăsta mă duc să-mi termin vizitele pe la pacienți, dar am să mă întorc deseară la ora pe care ai pomenit-o, pentru că sint curios să văd cum scoți la capăt o afacere atât de încilcîtă.

— Va fi o plăcere să te revăd. Cinez la șapte. Cred că am la masă un sitar. Apropo, dată fiind ultima întimplare, poate n-ar fi rău să-i spun doamnei Hudson să-i cerceteze și lui gușa.

Fiind reținut mai mult la un bolnav, m-am înapoiat în Baker Street puțin după șase jumătate. Apropiindu-mă de casa lui Holmes, am văzut un bărbat înalt cu beretă pe cap, cu o redingotă incheiată pînă sub bărbie, așteptînd afară în semicerul de lumină aruncat de ferestruica de deasupra ușii. Chiar cînd soseam eu, s-a deschis ușa și am fost poștiți amîndoi în camera lui Holmes.

— Domnul Henry Baker, dacă nu mă înșel, spuse acesta ridicîndu-se din fotoliu și salutîndu-și musafirul cu aerul degajat și jovial pe care izbutea să-l adopte cu atîta ușurință. Luați, vă rog, loc aici lîngă foc, domnule Baker. E o seară tare friguroasă și îmi face impresia că circulația dumneavoastră sanguină se împacă mai bine cu căldura verii decît cu gerul. Ah, Watson, ai venit tocmai la timp. Pălăria asta e a dumneavoastră, domnule Baker?

— Da, domnule, fără îndoială e a mea. Era un bărbat voinic, cu umerii rotunzi, cu capul masiv și o față lată, inteligentă, prelun-

gită cu un cioc castaniu, ușor încărunțit. Roșeața ușoară de pe nas și din obraji, deopotrivă cu tremurul ușor al minii lui întinse, mi-au amintit de bănuiala lui Holmes cu privire la năravurile lui. Redingota-i neagră, ieșită de soare, era închisă pînă sus, gulerul ridicat, iar minile îi ieșeau din mîncaci, fără a se vedea vreo urmă de manșete sau cămașă. Vorbea sacadat, alegîndu-și cu grijă vorbele și lăsînd în genere impresia unui om învățat și citit, dar năpăstuit de soartă.

— Păstrăm de cîteva zile aceste obiecte, spuse Holmes, pentru că ne așteptam să vedem în ziare vreun anunț care să ne dea adresa dumneavoastră. Nu înțeleg nici acum de ce n-ați inserat un anunț?

Vizitatorul rise oarecum jenat:

— Șilingii nu se mai îmbulzesc în buzunarul meu ca altădată, spuse el. Nu aveam nici cea mai mică indoială că banda de bățuși care m-au atacat îmi luaseră și pălăria și gîsca. Nu țineam să mai risipesc și alți bani într-o încercare deznădăjduită de a le recăpăta.

— Natural. Dar apropo, pasărea am fost siliți s-o mîncăm.

— S-o mînceați!? Vizitatorul se ridică pe jumătate de pe scaun, tulburat.

— Da, dacă n-am fi mîncat-o, n-ar mai fi fost bună de nimic. Dar presupun că gîsca asta de pe bufet, cam de aceeași greutate și foarte proaspătă, va corespunde tot atît de bine scopului dumneavoastră, nu?

— A, desigur, desigur, răspunse domnul Baker, cu un oftat de ușurare.

— Bineînțeles că mai avem încă penele, picioarele, gusa și celelalte măruntaie de la pasărea dumneavoastră, așa că dacă doriți...

Individul rise din toată inima.

— Ar putea să-mi servească doar ca suvenir al peripețiilor prin care am trecut, spuse el, dar în afară de asta, nu prea văd ce-aș putea să fac cu aceste „dissecta membra” ale fostei mele custodie. Nu, domnule, cred că — cu voia dumneavoastră — mă voi mîrgini să-mi îndrept atenția doar asupra pasării minunate pe care o zăresc pe bufet.

Sherlock Holmes îmi aruncă iute o privire ridicînd ușor din umeri.

— Perfect, atunci iați pălăria și pasărea dumneavoastră, spuse el. Dar, apropo, vă supăra dacă vă întreb de unde ați cumpărat cealaltă gîscă? Mă ocup și eu nițel de crescutul păsărilor și rareori mi-a fost dat să întîlnesc pasăre mai bine îngrișată.

— Cu plăcere, domnule, spuse Baker, care se ridicase strecurîndu-și sub braț averea proaspăt recăpătată. Sîntem cîțiva prieteni care frecventăm hanul „Alpha”, lingă Muzeu — ziua, știi, stăm chiar la Muzeu. Anul acesta, bunul nostru circiumar, Windigate pe nume, a înființat un club al gîștelor, în cadrul căruia, în schimbul unei sume de cîțiva penny pe săptămîină, aveam să primim fiecare cite o gîscă de Crăciun. Eu mi-am plătit regulat taxa, iar restul faptelor vă sînt cunoscute. Vă rămîn foarte îndatorat, domnul meu, pentru că bereta asta nu e potrivită nici pentru vîrsta, nici pentru seriozitatea mea. Ceremonios, dar oarecum ridicol, s-a înclinat solemn în fața fiecăruia dintre noi și dus a fost.

— Ei, am terminat și cu domnul Henry Baker, spuse Holmes după ce închise ușa în urma lui. E absolut sigur că n-are habar de toată afacerea noastră. Ți-e foame, Watson?

— Nu cine știe ce.

— Atunci propun să ne transformăm cina într-un supă și să batem fierul cât e cald.

— Sînt perfect de acord.

Era un ger năpraznic în seara aceea, așa că ne-am înfișurat în mantale și ne-am pus fulare la gît. Afară, stelele străluceau înghețate pe un cer fără nori, iar răsuflarea trecătorilor se ridica în aer ca fumul din țeva pistoalelor. Pașii noștri iuși și apăsați răsunau pe caldarim cînd treceam prin cartierul doctorilor, Wimpole Street, Harley Street și Wigmore Street, pînă ce am intrat pe Oxford Street. Într-un sfert de ceas eram în Bloomsbury, la hanul „Alpha”, o circiumă din colțul unei străzi ce cobora în cartierul Holborn. Holmes a împins ușa hanului și i-a cerut patronului roșcovan, cu șorțul alb în față, să ne dea două halbe de bere, adăugînd:

— Trebuie să aveți o bere excelentă, dacă o fi tot așa de bună ca giștele dumneavoastră.

— Giștele mele?! omul părea surprins.

— Da, nu-i nici o jumătate de oră de cînd am vorbit cu domnul Henry Baker, membru al clubului giștelor de la dumneavoastră.

— Aha, înțeleg. Dar știți, domnule, nu sînt giștele noastre.

— Serios, dar ale cui?

— Am cumpărat două duzini de la un precupeț din piața Covent Garden.

— Așa vasăzică! Îi cunosc și eu pe unii dintre ei. De la care le-ai luat?

— Îl cheamă Breckinridge.

— Da? Pe ăsta nu-l cunosc. Ei, în orice caz, noroc patroane, bem în sănătatea dumitale și pentru bunul mers al negoșului cu care te indeletnicești. Ei, noapte bună! Și acum, la domnul Breckinridge, continuă el încheindu-și mantaua, cînd ne aflam din nou în aerul înghețat de afară. Nu uita, Watson, că deși la un capăt al acestui fir se află un lucru așa de banal — o gîscă —, de celălalt capăt atîrnă soarta unui om care va căpăta, fără îndoială, șapte ani de muncă silnică, dacă nu-i putem dovedi nevinovăția. E cu puțință ca ancheta noastră să nu facă decît să confirme că e vinovat. Dar, în orice caz, avem o linie pe care să ne ducem cercetările și pe care poliția a scăpat-o din vedere. Printr-un noroc nemaipomenit am apucat de acest capăt al firului, așa că să nu-l lăsăm din mînă, orice s-ar întîmpla. Prin urmare, direcția spre sud și pas alergător!

Am trecut prin Holborn, am coborît pe Endell Street și printr-o întortocheată și strădușe mîndare am ajuns în piața Covent Garden. Una din cele mai mari gherete purta firma cu numele Breckinridge; proprietarul, cu o mutră de cal, cu fața ascuțită și favoritele îngrijite, dădea o mînă de ajutor unui vinzător să pună obloanele.

— Bună seara! Cam frig astăzi-seară, spuse Holmes.

Negustorul dădu din cap și-i aruncă o privire scrutătoare țvărășului meu.

— Văd că ați vindut toate giștele, continuă Holmes arătînd spre tarabele de marmură pe care nu mai era marfă.

— Dacă vreți, vă dau și cinci sute, mîine dimineață.

— N-am făcut nimic.

— Ei, mai sînt vreo cîteva la dugheana cu lampa de gaz aerian.

— Da, numai că pe mine m-a îndreptat la dumneata...

— Cine anume?

— Hangiul de la „Alpha“.

— A, da. I-am trimis vreo două duzini.

— Erau grozave. De unde le-ai căpătat?

Spre marea mea surprindere, întrebarea îi scoase din sărite pe negustor.

— Ascultă, domnule, spuse el dindu-și capul pe-o parte și punindu-și miinile în șold. Unde vrei să ajungi? Haide, haide, ia să dăm cărțile pe față.

— Să le dăm. Aș vrea să știu cine ți-a vândut giștele pe care le-ai trimis la hanul „Alpha”?

— Ei, bine, n-am să-ți spun, și cu asta basta.

— A, n-are mare importanță, dar nu înțeleg de ce te infierbînți așa pentru un fleac?

— Mă infierbînt! Te-aj infierbînta și dumneata la fel dacă te-ar hărțui atîția cu aceleași întrebări. Cînd dai bani buni pe un lucru bun, cu asta afacerea ar trebui să se sfîrșească. Dar eu nu mai scap de întrebări. „Unde sint giștele?”, „Cui i-ai vîndut giștele?”, „Cît vrei pe giștele astea?”. S-ar zice că alte giște n-au mai fost pe lume, cînd auzi cită zarvă se face în jurul lor.

— O fi, numai că eu n-am nici o legătură cu nici unul din cei care te-au necăjit cu întrebările lor, spuse nepăsător Holmes. Dacă nu vrei să-mi spui, pierd un pariu și-atîta tot. Dar eu sint gata ori-cînd să-mi susțin părerile în privința păsărilor de curte și am pus ră-mășag pe cinci lire că pasărea pe care am mîncat-o e dintr-o crescătorie de la țară.

— Ei, bine, atunci ai pierdut banii, pentru că e dintr-o crescătorie de la oraș, îi spuse repezit negustorul.

— Nu se poate.

— Ba se poate.

— Nu cred.

— Nu cumva îți închipui că te pricepi la păsări mai bine decît mine, care tot cu ele am avut de-a face de cînd eram băiat de prăvălie? Ascultă ce-ți spun, toate păsările care le-am trimis la „Alpha” erau crescute la oraș.

— Asta n-am s-o cred nici în ruptul capului.

— Faci prinsoare, atunci?

— Inseamnă să-ți iau banii de pomană, pentru că știu bine că am dreptate. Dar în orice caz, te țin rămășag o liră, doar așa ca să te învăț minte să nu te mai încapăținezi altădată.

Precupețul rînji mulțumit.

— Bill, ia dă-mi condicile, strigă el.

Băiețelul aduse un registru mai subțirel și altul mai mare și soios punîndu-le pe amîndouă sub lampa atîrnată în vitrină.

— Ei, acum, domnule Căpăfină, spuse negustorul, credeam că am isprăvit giștele, dar pînă în două minute o să-ți dai seama că mai am una în prăvălie. Vezi condica asta?

— Ei, ce-i cu ea?

— Asta e lista acelor de la care cumpăr. Înțelegi? Ei bine, aici pe pagina asta sint furnizorii de la țară și după numele lor scriu numărul contului din registrul cel mare. Ei, hai să vedem acum. Uite pagina asta de dincoace scrisă cu cerneală roșie. Aici am furnizorii de la oraș. Ia privește al treilea nume de aici. Citește-mi-l tare.

— Doamna Oakshott de pe Brixton Road 117, citi Holmes, și apoi cifra 249.

— Intocmai. Ei, acum să căutam cifra asta în registrul de intrări și ieșiri.

Holmes intoarse foile la pagina indicată. Iată: „Doamna Oakshott, Brixton Road 117, furnizoare de ouă și păsări de curte“.

— Ei, ia vezi, care e ultima înregistrare?

— „22 decembrie, 24 de găște la prețul de 7 șilingi și 6 penny bucata“.

— Chiar așa. Ei, asta-i. Și dedesubt ce scrie?

— „Vindute domnului Windigate de la «Alpha» cu 12 șilingi bucata“.

— Ei, ce mai ai de spus?

Sherlock Holmes făcu o mușcătură tare amărită. Scoase o monedă de o liră din buzunar și o aruncă pe tețghea, îndepărtându-se cu aerul omului care nu-și poate exprima în vorbe deznădăjduirea. După câțiva metri se opri sub un felinar și rise fără zgomot, dar din toată inima, așa cum făcea întotdeauna.

— Ei, de cite ori vei vedea un om cu favoriți potriviți în felul ăsta și cu batista roz atârându-i din buzunar, să știi că întotdeauna îl poți trage de limbă printr-un rămășag, spuse Holmes. Ba mai mult, așa zice chiar că dacă i-aș fi pus un teanc de o sută de lire în față, nu mi-ar fi dat informații mai complete decât am putut scoate de la el făcându-l să creadă că mă bate la un rămășag. Ei bine, Watson, cred că ne apropiem de sfârșitul anchetei noastre și singurul punct care mai rămâne de stabilit este dacă e mai bine să mergem la această doamnă Oakshott chiar în seara asta sau să ne rezervăm plăcerea pentru mâine? E limpede din ceea ce ne-a spus fiinosul ăsta că afacerea i-a mai pus pe jărătic și pe alții și eu așa cred că...

Dar părerile i-au fost brusc întrerupte de o hărmălaie cumplită ce venea de la prăvălia pe care tocmai o părăsisem. Intorcându-ne am dat cu ochii de un individ prăpădit, cu o față de șobolan, ce se proptise în mijlocul cercului de lumină galbenă răspândită de lampa ce se legăna în geamul prăvăliei, în timp ce Breckinridge, negustorul, stătea în prag amenințându-l fioros cu pumnii pe bietul omuleț.

— Mi s-a făcut lehamite de dumneata și de găștele dumitale, strigă el. De v-ați duce dracului cu toții! Dacă mai vii să-mi bați capul cu prostiile dumitale, am să asmuț ciinele asupra-ți. Ad-o aici pe madam Oakshott și am să stau de vorbă cu ea, dar ce amestec ai dumneata? Ce, de la dumneata am cumpărat eu găștele?

— Nu, dar oricum, una era a mea, se scinci omulețul.

— Ei bine, atunci cere-o lui madam Oakshott.

— Dar ea mi-a spus să ți-o cer dumitale.

— Mă rog, din partea mea, n-ai decît să i-o ceri și regelui Prusiei, că eu unul m-am săturat pînă-n gît. Cară-te de aici! Se repezi furios înainte și cel cu întrebările dispăru îndată în întuneric.

— Ha, asta poate să ne scutească de o vizită la casa din Brixton Road, șopti Holmes. Haide cu mine să vedem ce putem scoate de la individul ăsta.

Mergînd cu pași mari printre grupurile de oameni care se răsfi-raseră căscînd gura pe la dughenele luminate, tovarășul meu îl ajunse repede pe omuleț și-l bătu pe umăr. Acesta se răsuci speriat pe călcîie și la lumina felinarului am putut vedea că se făcuse alb ca varul la față.

— Cine ești dumneata? Ce vrei? întrebă el cu tremur în glas.

— Te rog să mă ierți, spuse Holmes cu glas blajin, dar mi-a fost cu neputință să nu aud din întimplare întrebările pe care le-ai pus chiar adineauri negustorului. Cred că ți-aș putea ajuta.

— Dumneata? Dar cine ești dumneata? De unde ai putea să ai habar de toată tărășenia asta?

— Mă numesc Sherlock Holmes. Treaba mea este să am habar de lucruri de care n-au alții.

— Dar de data asta nu poți să știi nimic, de bună-seamă?

— Iartă-mă, te rog, dar știu totul. Dumneata te străduiești să dai de urma unor giște care au fost vindute de doamna Oakshott din Brixton Road unui negustor numit Breckinridge și pe care acesta, la rîndul lui, le-a vîndut domnului Windigate de la hanul „Alpha”, care le-a vîndut mai departe membrilor clubului său, printre care și domnului Henry Baker.

— Vai, domnule, atunci sînteți chiar omul pe care țineam să-l cunosc, strigă stirpitura fără să-și poată stăpîni tremurul miinilor întinse. Nici nu vă pot spune cît de mult mă interesează această chestiune. Sherlock Holmes strigă o birjă care trecea tocmai pe acolo.

— În cazul acesta, ar fi mai bine să stăm de vorbă în tihnă, colea într-o odăiță bună, decît în piața aceasta în care suflă vîntul ca-n plin cîmp, spuse el. Dar, spune-mi te rog înainte de a merge mai departe, pe cine am plăcerea să ajut?

— Omul șovăi o clipă și apoi răspunse cu privirile piezișe:

— Numele meu e John Robinson.

— A, nu, vreau numele adevărat, spuse Holmes, mîeros. E întotdeauna foarte neplăcut să ai de-a face cu cineva care se ascunde sub un nume fals.

— Obrajii albi ai necunoscutului se îmbujorară: Ei bine, atunci numele meu adevărat este James Ryder.

— Intocmai. Ești șeful personalului de serviciu de la hotelul „Cosmopolitan”. Urcă, te rog, în birjă și curînd voi putea să-ți spun tot ce dorești să afli.

— Omulețul stătu locului uitîndu-se cînd la unul cînd la celălalt cu ochii plini pe jumătate de spaimă și pe jumătate de nădejde, ca unul ce nu e sigur dacă e gata să-i pună Dumnezeu mina în cap sau să se prăbușească în prăpastie. Apoi se urcă în birjă și peste o jumătate de oră ne aflăm iar în salonașul din Baker Street. Pe drum n-am schimbat nici o vorbă, dar respirația agitată și prelungă a noului nostru tovarăș, precum și miinile lui care se încleșteau și se descleșteau nervos, vorbeau lămurit despre încordarea pradă căreia era.

— Iată-ne ajunși! spuse Holmes vesel cînd am intrat unul după altul în camera lui. Focul e foarte binevenit pe o vreme ca asta. S-ar zice că ți-e frig, domnule Ryder. Ia te rog loc în fotoliul de paie. Îmi pun doar papucii și pe urmă lămurim povestea asta a dumitale. Ei, acum e gata! Vrei să știi ce s-a întîmplat cu giștele alea?

— Da, domnule.

— Sau poate mai degrabă cu gîsca aceea. Bănuiesc că doar una singură te interesa — una albă, cu o dungă neagră pe coadă.

Ryder tremură de emoție.

— Ooo, domnule! strigă el. Poți să-mi spui unde a ajuns?

— Aici.

— Aici?

— Da. Și s-a dovedit o pasăre cu adevărat măiastră. Nici nu mă mir că te interesează atît de mult. A făcut un ou după ce a murit —

cel mai frumos, cel mai strălucitor oușor albastru ce s-a văzut vreodată. Il am aici în muzeul meu.

Vizitatorul nostru se ridică, se clătină pe picioare apucându-se cu mina de marginea căminului ca să nu cadă. Holmes descuie casa de fier și îi arată Granatul Albastru care licărea ca o stea, cu mii de raze reci și scinteiitoare. Ryder stătea ținută, cu fața incremenită, neștiind dacă trebuie să recunoască giuvaerul sau să se lepede de el.

— Acum, Ryder, jocul s-a sfârșit, spuse Holmes liniștit. Ține-te bine, omule, că alfelte cazii în foc. Watson, ajută-l să se așeze din nou în fotoliu. N-are destulă tărie de caracter ca să facă o nelegiuire fără să se teamă de urmări. Dă-i un strop de rachiu. Așa! Ei, acum mai arată și el a om. Ce prăpădit e, zău așa!

O clipă i se muiașeră de tot picioarele și era cînt pe-aci să cadă, dar rachiul îi mai aduse puțin sînge în obraji, așa că acum stătea și-l privea speriat pe acuzatorul său.

— Am toate inelele lanțului în mîini și toate dovezile de care aș putea să am nevoie, așa că n-a rămas să-mi spui decît cîteva lucruri. Totuși, aceste cîteva lucruri ar fi bine să le lămurim pentru a completa dosarul. Ryder, auziseși desigur de această piatră prețioasă a contesei de Morcar, nu?

— Catherine Cusack mi-a vorbit de ea, spuse el cu glasul spart.

— Înțeleg, camerista contesei. Și fără îndoială ispita îmbogățirii neașteptate și atît de ușoară a fost prea mare pentru tine; dar ți-ai ales mijloacele fără pic de scrupul. Se pare Ryder că sub înfățișarea ta se ascunde un mare ticălos. O să ajungi rău. Știi că acest individ Horner, instalatorul, mai fusese implicat într-o afacere de felul ăsta și că bănuielile ar putea să cadă mai ușor asupra lui. Ce-ai făcut atunci? Ai făcut o stricăciune în camera contesei — cu ajutorul complicei tale Catherine Cusack — și ai aranjat în așa fel ca să fie tocmai el chemat pentru reparație. Și pe urmă, după plecarea lui, ai prădat caseta cu bijuterii, ai dat alarma și-ai pus să-l aresteze pe acest nenorocit. Pe urmă ai...

Ryder s-a aruncat deodată pe covor la picioarele lui Holmes cuprinzîndu-i genunchii cu brațele.

— Pentru numele lui Dumnezeu, fie-vă milă! Gîndiți-vă la tatăl meu, la mama. Li s-ar frînge inima de jale dacă ar afla. În viața mea n-am păcătuit, n-am mai făcut vreun lucru rău! Și nici n-am să mai fac. O jur, jur pe Evanghelie! Nu mă dați pe mina justiției! Vă rog! Vă rog ca pe Dumnezeu!

— Întoarce-te la locul tău! spuse Holmes sever. Foarte ușor să te umilești acum la picioarele mele, să te tîrăști în genunchi, dar nici nu ți-a păsat de bietul Horner care a fost adus în boxa acuzaților pentru o crimă cu care n-avea nici în clin nici în mîncă.

— Am să fug, domnule Holmes. Am să plec din țară și atunci va cădea și acuzația împotriva lui.

— Hm! Mai vorbim noi despre asta. Dar acum ne spui exact ce s-a petrecut după aceea. Cum a ajuns piatra în gusa gîștei și cum a ajuns gîsca pe piață. Spune-ne adevărul pentru că de aceasta atîrnă singura speranță de scăpare pe care o mai poți avea.

— Am să vă spun exact cum s-a întîmplat domnule Holmes, grăi Ryder umezindu-și buzele fripte. Cînd a fost arestat Horner, mi s-a părut că cel mai bine ar fi să plec de îndată cu giuvaerul pentru că nu știam cînd și cum i-ar putea da în gînd poliției să mă perchezitioneze și să-mi scotocească prin cameră. În hotel nu se afla nici o as-

cunzătoare sigură. Atunci am ieșit ca și cum aș fi avut vreo treabă și m-am îndreptat spre casa surorii mele. Ea e căsătorită cu un oarecare Oakshott, stă pe Brixton Road și se indeletnicește cu ingrășatul păsărilor pentru piață. Până am ajuns acolo mi se părea că fiecare om pe care-l întinlesc e polițist sau detectiv și cu toate că era o seară friguroasă, îmi șiroiau sudorile pe față până am ajuns în Brixton Road. Sora mea m-a întrebat ce-i cu mine, de ce sînt așa de palid? Dar i-am spus că eram tulburat din pricina furtului de bijuterii de la hotel. Pe urmă m-am dus în curtea din dos și am lănat o pipă întrebîndu-mă ce ar fi fost mai bine să fac? Am avut pe vremuri un prieten numit Maudsley, care a ajuns rău de tot și care de curînd terminase de is-pășit o pedeapsă la Pentonville. Ne-am întâlnit într-o zi și, vorbind despre obiceiurile hoților, mi-a spus cum fac ei ca să scape de lucruri de furat. Știam că el o să-mi fie credincios pentru că eu îi cunoșteam unele taine, așa că m-am hotărît să mă duc drept la el la Kilburn și să mă destăinuiesc lui. Avea să mă învețe el cum să prefac piatra în bani. Dar cum puteam să ajung la el fără primejdie? M-am gîndit la chinurile prin care trecusem venînd de la hotel. În orice moment puteam fi arestat și percheziționat — și piatra ceea în buzunarul de la vestă. Cum îmi frămîntam așa creierii sprijinit de zid și privind la giștele care se legănau pe lingă mine, mi-a venit deodată ideea care m-a învățat cum aș putea să-i întrec și pe cei mai isteți detectivi de pe lumea asta. Soră-mea îmi spusese cu cîteva săptămîni mai înainte că pot să-mi aleg gîsca cea mai grasă ca dar de Crăciun și știam că-și ține întotdeauna făgăduiala. Aveam să-mi iau gîsca acum și să duc în ea nestemata pînă la Kilburn. În fundul curții era un mic șopro-n și am minat una dintre orățăni pînă acolo, una mai mare și mai frumoasă, cu o dungă neagră pe coadă. Am prins-o, i-am căscat ciocul cu de-a sila și i-am infundat piatra pe gît cu degetul, cît mai adînc am putut. Pasărea era să se inece, dar pe urmă am simțit piatra cobo-rînd pe gîttej în jos pînă în gușă. Numai că biata pasăre a dat din aripi și s-a zbătut atîta încît soră-mea a ieșit din casă să vadă ce s-a întimplat. Cînd m-am întors să vorbesc cu ea, blestemata mi-a scăpat și a fugit bătînd din aripi, amestecîndu-se cu celelalte orățăni. „Ce naiba făceai cu gîsca aia, Jem?” — m-a întrebat soră-mea. „Deh — i-am răspuns eu — ziceai că-mi dai una de Crăciun și voiam să văd care e mai grasă”. „A — zice ea — pe a ta am și pus-o deoparte. Așa îi și zicem: gîsca lui Jem. E aia mare albă de acolo. Sînt douăzeci și șase cu totul, care va să zică, una pentru tine, una pentru noi și două du-zini pentru piață”. „Mulțumesc, Maggie, — îi zic — dar dacă ție tot una, mi-ar place mai mult s-o iau pe asta care o aveam adineaori în mînă”. „Dar ailaltă trage mult mai mult la cîntar — spuse ea — și am ingrășat-o anume pentru tine”. „Nu-i nimic, o vreau pe astălaltă — zic — și-o s-o iau chiar acum”. „Mă rog, cum poștești — zise ea cam bosumilată — Atunci pe care o vrei?” „Aia albă cu o dungă pe coadă, din mijlocul cîrdului”. „Prea bine — zice — tai-o și ia-o cu tine!”

„Ei bine, domnule Holmes, am făcut întocmai; cum mi-a zis și am dus pasărea pînă la Kilburn. I-am spus prietenului meu ce făcusem, pentru că era un om căruia nu te sfințești să-i spui un lucru ca ăsta. Era să moară de ris. Pe urmă am luat noi un cuțit și am tăiat gușa giștei. Cînd colo, să mor nu alta, nici urmă de piatră nu era și atunci am înțeles că s-a făcut vreo greșeală îngrozitoare. Am lăsat baltă pasărea, m-am întors în goană la soră-mea și m-am repezit drept în curtea din

dos. Cînd colo, ce să vezi, nu mai era nici o pasăre. „Unde sînt păsările, Maggie?” — am strigat eu. „La precupeț în piață”. „La care anume?” „Breckinridge din Covent Garden”. „Dar ce, mai era una cu coadă vărgată, am întrebat eu, ca aia pe care am ales-o eu?” „Da, Jem, erau două cu coadă vărgată și niciodată nu le-am putut deosebi una de alta”.

„Ei bine, vă inchipuți că atunci mi s-a luminat mintea și am alergat cît m-au ținut picioarele pînă la individul ăsta, Breckinridge, dar el se vinduse pe toate o dată și n-a vrut să-mi spună cît de cît cui le-a dat. L-ați auzit și dumneavoastră astă-seară. Ei bine, întotdeauna mi-a răspuns la fel. Soră-mea crede că am început să-mi pierd mințile. Uneori așa mă tem și eu. Și acum, și acum sînt și eu infierat ca un hoț, fără măcar să mă fi atins de bogăția pentru care mi-am vîndut sufletul diavolului. Doamne, fie-ți milă! Fie-ți milă, doamne! Izbucni în hohote de plîns, cu fața îngropată în miini.

Urmă apoi o tăcere lungă, întreruptă doar de răsuflarea lui greoaie și de Sherlock Holmes care bătea darabana cu degetele pe marginea mesei. Pe urmă prietenul meu s-a ridicat și a deschis larg ușa.

— Ieși afară! i-a spus el.

— Cum, domnule? Oo, cerul să vă binecuvinteze!

— Fără vorbă! Ieși afară!

De alte vorbe nici n-a mai fost nevoie. Ryder a dat buzna afară, s-a auzit un tropot grăbit pe scări, o ușă trîntită, și răpăiala pașilor lui gonind pe stradă.

— La urma urmei, Watson, spuse Holmes, intinzînd mina după luleaua lui de lut, nu sînt ținut cîtuși de puțin să împlinesc lipsurile poliției. Dacă Horner s-ar afla în primejdie ar fi cu totul altceva. Dar individul ăsta nu va depune mărturie împotriva lui și atunci procesul se va încheia cu siguranță. Presupun că ascund într-adevăr o fără-de-lege, dar se prea poate ca prin asta să salvez un suflet. Individul ăsta nu va mai păcătui în viața lui. Spaima prin care a trecut l-a vindecat pe veci. Dacă-l trimiți acum la închisoare, îl faci ocnaș pe viață. Și apoi, zilele astea sînt sărbătorile iertării. Norocul ne-a scos în cale o problemă unică și tare ciudată, și răsplata pe care o aduce e însăși rezolvarea ei. Dacă vrei să fii așa de amabil, doctore, să suni clopoțelul, o să ne apucăm de o altă cercetare, în care elementul esențial va fi tot o pasăre.

(Tradus din limba engleză de
ANDREI BANTAȘ)

LUCRARI CARE VOR APAREA IN COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE“

Nr. 53. „Balaurul mărilor” de Ioana Petrescu.

Nr. 54. Trei scurte povestiri.

Nr. 55. „Taina prințului Semempsis” de Radu Nor și I. M. Ștefan.

Nr. 56—57. „Prizonieri printre giganți” de Maya Niculescu.

IN CURIND, IN VITRINELE LIBRARHLOR

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ȘI ARTA

Vă oferă :

- H. Blazian — *Th. Pallady* — monografie
V. Beneș — *Donatello* — monografie
I. Peltz — *Max și lumea lui* — roman
Camil Petrescu — *Caragiale în vremea lui* — piesă
Mihail Sadoveanu — *Opere*, vol. XI

* * *

- Ch. Baudelaire — *Flori alese din „Florile răului“*
Th. Dreiser — *Sora Carrie* — roman
L. Feuchtwänger — *Goya sau drumul anevoios al cunoașterii*
M. Gorki — *Opere*, vol. V
Th. Mann — *Decăderea familiei Buddenbrook*, vol. I și II
Montesquieu — *Scrisori persane*

EDITURA TINERETULUI

- D. Bolintineanu — *Legende istorice*
I. L. Caragiale — *Schițe*
Panait Istratie — *Ciulinii Bărăganului*
Ch. Dickens — *Oliver Twist* — roman
Lenau — *Versuri* (colecția „Cele mai frumoase poezii“)
Shelley — *Versuri* (colecția „Cele mai frumoase poezii“).

PIONIERI ȘI ȘCOLARI

În curînd va apărea pentru voi colecția „Tinărul constructor“, editată de revista „Știință și tehnică“, care va cuprinde diferite construcții de modele, cum ar fi automacara, avion cu reacție, vapor, tractor etc.

Construind modelele publicate în această colecție, căpătați bogate cunoștințe tehnice și realizați jucării de toată frumusețea.

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică” și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice” se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservire în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sate, secțiile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

2001

APARE DE TREI ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU